

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: Muzička/Glazbena kultura

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta Muzička/Glazbena kultura

Radna grupa-Osnovne škole

1.Nađa Pejak,prof	OŠ. „Kovačići,,
2. Dijana Mršo,prof	OŠ.„Džemaludim Čaušević,,
3.Alma Čović,nast.	OŠ.„ Avdo Smailović,,
4.Nihada Kovačević,prof	JU.„Treća osnovna škola,,
5.Dijana Rogić,prof	JU.„Druga osnovna škola,,
6.Samir Kušumović,prof	OŠ.„Malta,,

Uža radna grupa:

1.doc.dr.Valida Tvrtković Akšamija-Muzička akademija Sarajevo

šef Odsjeka za muzičku teoriju i pedagogiju i Centra za muzičku edukaciju

2.dr.Refik Hodžić-Muzička akademija Sarajevo,Pedagoška akademija Bihać

3.prof. Nađa Pejak-direktor OŠ.„Kovačići,,

4.prof. Amela Valjević- Zavod za specijalno obrazovanje „Mjedenica,,

5. prof. Aida Kamenica-II-III Gimnazij

6. prof.Dijana Rogić -JU.„Druga osnovna škola,-koordinator

UVOD

Muzička/Glazbena kultura

ULOGA I ZNAČAJ

Muzika/glazba je značajan dio ljudske kulture, te kao takva mora imati svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju učenika. Duševni život učenika, kao i izravno životno iskustvo potvrđuju da učenici načelno vole muziku/glazbu i žele se njome baviti. Zato nastava muzičke/glazbene kulture treba učenika za vrijeme osnovnoga odgoja i obrazovanja upoznati s ljepotom muzičkog/glazbenoga izraza i bogatstvom muzičke/glazbene baštine da bi, i nakon škole, bio aktivan korisnik muzičke/glazbene kulture.

Program nastave muzičke/glazbene kulture je vrlo otvoren i prilagodljiv učeničkim mogućnostima i potrebama. To ujedno znači da daje slobodu učitelju, prof. da, uz obvezne sadržaje, sam organizira dobar dio nastave, uzimajući u obzir mogućnosti i želje učenika. Glavni naglasak stavlja se na kulturološki aspekt muzike/glazbe.

Nastava muzičke/glazbene kulture, jednako tako, u središte pozornosti stavlja učenikovu muzičku/glazbenu aktivnost. U činu pjevanja, sviranja i slušanja (bilo koje primjerene i kvalitetne kompozicije) učenik doživljava i uči muziku/glazbu, obogaćuje svoj emocionalni svijet i izoštrava svoj umjetnički senzibilitet. Rezultat tog procesa nije moguće izravno kvantificirati, pa nastavnik mora voditi računa o individualnim muzičkim/glazbenim sposobnostima učenika. Stoga je predloženi broj kompozicija u našem programu više metodička preporuka.

Sa stanovišta razvojne psihologije i potreba djeteta ovog uzrasta, značaj sadržaja predmeta Muzička/Glazbena kultura sastoji se u sljedećem: Muzika je jedan od ključnih elemenata u razvoju govora i verbalne komunikacije i eventualnom blagovremenom otklanjanju teškoća u ovom području. Istovremeno, ona je jedan od najznačajnijih elemenata razvoja motorike, skladnih pokreta i korekcija eventualnih poteškoća u ovom domenu. Muzika je značajan faktor u funkciji podsticanja pažnje, pamćenja i mišljenja, a aktivno muziciranje (pjevanje, sviranje i improvizacija na Orfovim instrumentima) snažno podstiče dječiju kreativnost i stvaralaštvo uopće.

Muzika je ključni faktor u emocionalnom razvoju djeteta jer omogućava izražavanje i doživljavanje emocija i snažno doprinosi razvoju estetske kulture ličnosti. Pored individualnog izražavanja, ona najprirodnije uspostavlja odnose i relacije u grupi i društvu, a takvu snagu nema ni jedno područje u nauci i umjetnosti. Kroz muziku dijete iskazuje i jača svoje samopouzdanje, osjećaj kompetentnosti i vlastite vrijednosti. Zbog toga muzika kao verbalna, neverbalna i univerzalna komunikacija među ljudima cijelog svijeta u čovjekovom životu ima dominantno mjesto i kao potreba.

CILJ I ZADACI

Cilj nastave predmeta Muzička/glazbena kultura uopće je buđenje interesa, ljubavi i razvoj pozitivnog odnosa prema muzici, otkrivanje i razvoj senzibiliteta i muzikalnosti, te dječijih kreativnih i estetskih sposobnosti, da bi muzika vremenom postala ne samo znanje nego i potreba svake ličnosti.

Zadaci nastave Muzičke/Glazbene kulture su:

- da se njeguje i kultivira dječiji glas (pravilno disanje, jasan izgovor riječi, intonativno tačno pjevanje);
- da se otkriva i razvija dječija muzikalnost sa specifičnim sposobnostima, muzičko/glazbeno pamćenje, osjećaj za ritam, za visinu, trajanje i kvalitet zvuka);
- da se kroz individualno, grupno i kolektivno muziciranje djeca osamostaljuju i socijaliziraju;
- da se podstiče, razvija i njeguje dječija kreativnost u muzici (kao i ostalim oblicima stvaralaštva: pokret, likovno i literarno uz muziku/glazbu);
- da se razvija emocionalna i estetska osjetljivost djeteta za kvalitet muzike;
- upoznavanjem karakterističnih narodnih pjesama razvijati ljubav prema muzičkoj/glazbenoj i kulturnoj baštini BiH i domovini;
- da se kod djece podstiče razvoj trajnih interesa i ljubav prema muzici/glazbi kako bi ona postala njihova trajna potreba.

MUZIČKA-GLAZBENA KULTURA

VI RAZRED

(1 čas sedmično)

Uloga i značaj predmeta:

Muzika/glazba je značajan dio ljudske kulture, te kao takva mora imati svoje mjesto u općem odgoju i obrazovanju učenika. Duševni život učenika, kao i izravno životno iskustvo potvrđuju da učenici načelno vole muziku/glazbu i žele se njome baviti. Zato nastava muzičke/glazbene kulture treba učenika za vrijeme osnovnoga odgoja i obrazovanja upoznati s ljepotom muzičkog/glazbenoga izraza i bogatstvom muzičke/glazbene baštine da bi, i nakon škole, bio aktivan korisnik muzičke/glazbene kulture.

Program nastave muzičke/glazbene kulture je vrlo otvoren i prilagodljiv učeničkim mogućnostima i potrebama. To ujedno znači da daje slobodu učitelju da, uz obvezne sadržaje, sam organizira dobar dio nastave, uzimajući u obzir mogućnosti i želje učenika. Glavni naglasak stavlja se na kulturološki aspekt muzike/glazbe.

Nastava muzičke/glazbene kulture, jednako tako, u središte pozornosti stavlja učenikovu muzičku/glazbenu aktivnost. U činu pjevanja, sviranja i slušanja (bilo koje primjerene i kvalitetne kompozicije) učenik doživljava i uči muziku/glazbu, obogaćuje svoj emocionalni svijet i izoštrava svoj umjetnički senzibilitet. Rezultat tog procesa nije moguće izravno kvantificirati, pa nastavnik mora voditi računa o individualnim muzičkim/glazbenim sposobnostima učenika. Stoga je predloženi broj kompozicija u našem programu više metodička preporuka.

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Područja Učenja	ZNANJE
Ciljevi	Sticanje znanja o: elementarnim muzičkim komponentama i pojmovima te njihova primjena tokom pjevanja pjesama, slušanja muzike, izvođenja muzičkih igara i brojalica; dinamika - poznavanje italijanskih oznaka za dinamiku: piano - tiho, mezzoforte – srednje glasno (jako), forte – glasno (jako, snažno), crescendo i decrescendo; tempo - poznavanje italijanskih oznaka za tempo: lagani Andante-hodajući, umjeren Moderato, brzi tempo Allegro - veselo, radosno, u širem smislu, brzo i Presto – veoma hitro, brzo; artikulacija (akcenti, staccato, legato); intonacija, pravilno fraziranje; različita notna trajanja: cijela nota, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina i odgovarajuće pauze; poznaje violinski ključ, uočava mjeru sticanje znanja u određivanju forme muzičkog djela (motiv, rečenica, mala dvodijelna pjesma, mala trodijelna pjesma) bez ulaženja u detaljniju analizu djela; primjena pojmova: rečenica, tema, mala dvodijelna i trodijelna pjesma. Prepoznavanje instrumenata pojedinačno i po grupama.

Očekivani rezultati/ishodi učenja	Znanje i razumijevanje : djeca uočavaju važnost poznavanja navedenih pojmova, primjenjuju ih tokom izvođenja pjesme, muzičke igre ili brojalice te na taj način poboljšavaju kvalitetu interpretacije; uočavanjem navedenih elemenata interpretacije tokom slušanja, djeca vrše analizu djela i donose estetski sud o njima; sigurno uočavaju i primjenjuju oznake za dinamiku; tempo, artikulaciju; analizirajući notni tekst djeca sigurno prepoznaju navedena notna trajanja i izvode ritam uz kucanje ili taktiranje; svjesno obrazlažu adekvatnu primjenu raznih instrumenata u samostalnoj izradi originalnih aranžmana; pokazuju veliku zainteresiranost i ljubav prema muzici, svjesnost o značaju i potrebi muzike u životu.
Nastavno područje	SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE
Ciljevi	Razvijanje muzičke sposobnosti i vještine: razvijanje muzičkih sposobnosti: ritmička reprodukcija–složenije kombinacije, vokalna reprodukcija, razvijanje obima glasa, razvijanje muzičke memorije, kao i osjećaja za harmoniju i višeglasno pjevanje- kanoni; izvođenje ritma na osnovu notnog zapisa sa izgovorom (za četvrtinu "ta", dvije osmine "ta-te"; upoznaje i uočava u notnom tekstu podjelu jedinice brojanja na tri-triola i četiri dijela; sigurno izvodi šestosminsku mjeru, izvođenje brojalica na osnovu notnog zapisa; pjevanje pjesama na osnovu notnog zapisa u C – duru; tokom slušanja pamti naziv djela, ime kompozitora i uporenuje ga sa drugim slušanim djelima.
Očekivani rezultati/ishodi učenja	Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u intonaciji i u muziciranju; ukazuje i na greške i ispravlja i druge, prethodna muzička iskustva i muzičke termine koristi u daljnjem učenju; već formirane kriterije za procjenu kvaliteta koristi prilikom izvođenja i slušanja djela; uživanje u sve slobodnijem predstavljanju publici; slobodno izlaže svoje mišljenje i ideje i pravi poređenja ostvarenog; upoznaje i reprodukuje pjevanje i sviranje na osnovu notnog zapisa
Nastavno područje	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE
Ciljevi	Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova: kritičnost prema sebi kao izvođaču (vokalnom i instrumentalnom) i u odnosu na druge; izražavanje emocionalne i estetske osjetljivosti na kvalitet muzike sve je intenzivnije; izražavanje interesa i ljubavi prema sadržajima iz muzičke baštine BiH; svjesnost značaja muzike u životu i potrebi učenja o muzici; vrlo jasno izražavanje razvoja interesa i intenzivne želje za bavljenjem muzikom koja treba da postane trajna potreba.
Očekivani rezultati/ishodi učenja	Samopouzdanje u pjevanju i sviranju je sve veće, kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet skupnog muziciranja; iskreno i dobronamjerno iskazuje svoje mišljenje i kritiku, a poštuje i cijeni mišljenja i stavove drugih; uočava i hvali; aplauzom nagrađuje najkvalitetnije izvođenje; izražava svoj odnos prema muzici i želju da je često sluša u školi, na koncertima i sl.; samostalno se uključuje u muzičke sekcije, a djeluje i na druge da slijede njegov primjer.

PROGRAMSKI SADRŽAJI:

I PJEVANJE I SVIRANJE

II MUZIČKE IGRE

III BROJALICE

IV SLUŠANJE MUZIKE

V NARODNA MUZIČKE TRADICIJA

PJEVANJE I SVIRANJE (10 pjesama)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<p>-Pjevanjem jednoglasnih pjesama i kanona učnici/ice obogaćuju fond pjesama i proširuju teoretska znanja:</p> <p>-uočavaju i određuju karakter pjesme, tempo, dinamiku i primjenjuju ih;</p> <p>- poznaju notna trajanja i pauze;</p> <p>-sigurnije izvode 6/8 mjeru;</p> <p>-prihvataju korekcije i poštuju pravila (preciznija intonacija, artikulacija, dikcija, disanje, fraziranje);</p> <p>-shvataju svrhu korekcije pojedinca radi podizanja kvaliteta muziciranja;</p> <p>-pjevanje pjesmica prema notnom zapisu u C –duru;</p> <p>-imaju više povjerenja u sebe i samostalnije pjevaju i sviraju na Orffovim instrumentima;</p> <p>-zvučno i vizuelno prepoznavanje metalofona, ksilofona, blokflaute, melodike;</p> <p>- sviranje na metaofonu;</p> <p>- sviranje na instrumentima kao pratnja pjevanju;</p> <p>- izrada aranžmana za rad na Orffovim ritmičkim instrumentima;</p> <p>-pokret i ples kao elementi u izražavanju ritma, tempa i dinamike;</p> <p>- sticanje znanja u određivanju forme muzičkog djela(motiv, rečenica, tema; mala dvodijelna pjesma, mala trodijelna pjesma) i primjena bez detaljnije analize</p>	<p>1. Macice u livadama, J. Kaplan</p> <p>2. Školsko zvono, K. Karow</p> <p>3. Hej potoče, M. Meršnik;</p> <p>4. Svemirac, R. Hodžić;</p> <p>5. List na putu, N. L. Pečar;</p> <p>6. Pjesma dječaka, D. Basrak;</p> <p>7. Cvijetni puteljak, J. Kaplan;</p> <p>8. Moja domovina, H. D. Čizmić;</p> <p>9. Na livadi, M. Milojević;</p> <p>10. Pada kiša, N. L. Pečar;</p> <p>11. Tri put čao, čao, čao, A. Kolaković;</p> <p>12. Jesen, J. Lulić</p> <p>13.Noćas,B.Nikolić</p>	<ul style="list-style-type: none"> • BHS jezik i književnost • Čoz • Biologija • Likovna kultura • TiZO

<p>djela;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kod učenika/ica se poboljšava vokalna reprodukcija, razvija muzička memorija i proširuje obim glasa - Učenici/ce osjećaju i svjesno izvode 2,3,4-dijelnu mjeru, promjenu mjere i koriste pojmove 'teza i arza'; -Razvija se osjet za ritam: podjela jedinice mjere na dva : ta, ta-te; -Osjet za tempo i dinamikuje sve razvijeniiji. 		
II MUZIČKE IGRE (2 igre)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<ul style="list-style-type: none"> -Ima veliki fond muzičkih igara, -Pamti i imenuje pojedine ranije učene igre, -izvodi zadatu koreografiju, -primjenjuje ranije znanje na novoj igri, -Pravilno samostalno i grupno izvodi ritmičku igru. - primjećuje i razumije da svaka zemljajima svoje tradicionalne igre i plesove; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zan iz Abedina, Libija 2. Rap o četki 	<ul style="list-style-type: none"> • TiZO • BHS jezik i književnost • D/K/R • Odjeljska zajednica
III BROJALICE (4 brojalice)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<ul style="list-style-type: none"> -Ima u memoriji veći broj ranije obrađenih brojlica i po sjećanju ih izvodi, -Izvodi brojalicu precizno i tačno u skladu s tekstom, -Razlikuje note po trajanju: cijela nota, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina, -izvođenje ritma na osnovu notnog zapisa sa podjelom jedinicee mjere na dva, sa izgovorom: za četvrtinu"ta", dvije osmine"ta-te";Triolu("ta-te-ti") i podjelu na četiri šesnaestine"ta-fa-te-fe' treba da doživi samo informativno; -Prema zadatku izvodi ogovarajuće pokrete u mjeri i 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Mladi kovač, E. Bašić 2. Pipalica pipa 3. Štuka, štuku pojela, E. Bašić 4. Jedan, dva, tri, četiri, pet 	<ul style="list-style-type: none"> • BHS jezik i književnost • TiZO • Matematika

<p>ritmu, -Svira ritam na instrumentu po dogovoru i na osnovu vlastitih ideja, -Pokreti su precizni i tačni, -Brzo uočava sličnosti i razlike u trajanju nota i obrazlaže ih, -Na osnovu sviranja ritma prepoznaje ranije naučene brojalice (muzičke zagonetke), -Tačno izvodi mjeru i ritam skandiranjem, odbrojavanjem rukom, koračanjem u koloni, izgovaranjem ritamskih slogova, Poigrava se s brojalicom, predlaže i izvodi pratnju, kombinira instrumente (aranžmani).</p>		
IV SLUŠANJE MUZIKE (10 kompozicija)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<p>-Ima bogat fond djela koja prepoznaje prilikom slušanja, -Prepoznaje i saopćava ime kompozitora, -Prepoznaje orkestarske instrumente po grupama (gudački, duhački, drveni i limeni, udaraljke), -Razlikuje izvođačke ansamble: orkestar, gudački kvartet, hor (horski glasovi - ženski, muški), -Prepoznaje vokalno, instrumentalno i vokalno - Instrumentalno izvođenje, -Poznaje i pamti imena bh. kompozitora i njihova najpoznatija djela, -Uočava, upoređuje, razlikuje i samostalno i tačno izvodi zaključke o slušanom djelu, -Brzo uočava i saopćava izvođača djela, -Samostalno određuje karakter kompozicije, -Tačno određuje jačinu (glasnoću), tempo i druge karakteristike djela, -Razlikuje i poznaje instrumente i vizualno i auditivno,</p>	<p>1.Gudački instrumenti: -Velška narodna, violina; -Velška narodna, viola; -Velška narodna, violončelo; -Velška narodna, kontrabas; -Meditacije s Bembaše, M. Jeličanin; 2.Drveni duhački instrumenti: -Velška narodna, flauta; -Velška narodna, klarinet; -Velška narodna, oboa; -Velška narodna, fagot; -Pink Panter, saksofon; -Sjećanje na Plzen, B. Smetana; -Fantazija za dvije flaute, A. Horozić; 3.Limeni duhački instrumenti: -Varijacije na Purcellovu temu; B. Britten, -Koncert za trubu i orkestar, I stav, J. Haydn 4.Instrumenti sa tipkama: -Za Elizu, L. van Beethoven; -Mali preludij za čembalo u D ,BWV 926, J. S. Bach; -Tokata i fuga u d-molu, uvod, J. S. Bach, orgulje;</p>	<p>*Likovna kultura *Engleski jezik, *Njemački jezik *Informatika</p>

<p>-Sposoban je da uz slušanje prati jednostavni notni zapis i primjeni muzičke termine: legato, staccato, ritam, melodija,</p> <p>-Prilikom slušanja muzike, posebno na koncertu, poštuje pravila ponašanja,</p> <p>-Koristiti jednostavan muzički jezik za saopćavanje ideja, imenovanje i opis djela i instrumenata.</p>	<p>-Tarantela, E. P. Derbenko, harmonika;</p> <p>5.Trzalački instrumenti:</p> <p>-Tema iz filma Titanik, harfa;</p> <p>-My Heart Will Go On, Titanik, gitara;</p> <p>6.Udaraljke:</p> <p>- Varijacije na Purcellovu temu; B. Britten;</p> <p>-Tako je govorio Zaratustra, R. Strauss, timpani;</p> <p>-Karneval životinja, Fosili, C. S. Saens, ksilofon;</p> <p>7.Simfonijski orkestar:</p> <p>-Uvertira za operu“Carmen“, Ž. Bizet;</p> <p>-Uvertira za operu“Seviljski Berberin“, G. Rossini;</p> <p>8.Vokalna muzika:</p> <p>-Zvijezda tjera mjeseca, ženski hor;</p> <p>-Westminster Chorus, Wouldn't It Be Nice, muški hor;</p> <p>9.Vokalna muzika:</p> <p>-U Budimu grdu, S.S. Mokranjac, mješoviti hor;</p> <p>10.Vokalno instrumentalna muzika:</p> <p>-Hor Cigana iz opere“Trubadur“ G. Verdi.</p>	
V NARODNA MUZIČKA TRADICIJA (5)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<p>-Primjećuje i razumije da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove;</p> <p>-Prepoznaje narodnu muzičku tradiciju;</p> <p>Samostalno izvodi zadane pokrete;</p> <p>-Samostalno igra u kolu i usvaja pokrete sa više sigurnosti;</p>	<p>1. Anterija, Bosna</p> <p>2. Lindo, Hercegovina</p> <p>3. Ćelem, Ćelem, romska pjesma;</p> <p>4. Zelen lišće goru kiti, narodna</p> <p>5. Adio cerida, sefardska</p> <p>6. Idiofoni instrumenti</p>	<p>*Geografija,</p> <p>*Likovna kultura,</p> <p>*TiZO</p>

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Program za šesti razred sastavljen je tako da se njegovom realizacijom sistematiziraju prethodna znanja, ali i stiču nova. Nastavna građa se izlaže linearno i sistemom koncentričnih krugova. Postavljeni zahtjevi se ostvaruju preko novih primjera: novih dječjih pjesmica, brojalica, muzičkih igara i kompozicija za slušanje muzike. Nastava muzičke kulture se ostvaruje pjevanjem dječjih pjesama, pjevanjem pjesama narodne tradicije, učvršćivanjem precizne intonacije, sviranjem na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija, izvođenjem muzičkih igara naroda Bosne i Hercegovine kao i drugih naroda, upoznavanjem i usvajanjem muzičkih pojmova, učenjem notnog pisma u okvirima njihovih potreba, slušanjem muzike/glazbe, dječje stvaralaštvo i kroz izvođenje ritma.

U središtu nastavnog djelovanja i dalje ostaje rad na otklanjanju problema koje djeca imaju: razvoj opsega dječjeg glasa, preciznost intonacije, pravilna dikcija i akcenti, fraziranje, disanje, kultivisanje glasa, reprodukcija ritma i razvijanje muzičke memorije.

Pjevanjem i sviranjem treba u toku školske godine obraditi najmanje **10 pjesama**. Predložene pjesme odgovaraju opsegu dječjeg glasa, a po sadržaju i karakteru su interesantne i bliske djeci u šestom razredu. Nakon doživljaja pjesme u izvođenju nastavnika ili sa CD-a, djeca je uče pjevajući uz nastavnika. Pjevajući i učeći pjesmu učenici/ce učvršćuju svoja znanja o formi kompozicije (fraza, rečenica, mala dvodijelna i trodijelna pjesma). Pjesmu učiti uz pratnju melodijskog instrumenta (klavir, sintisajzer, gitara). Praćenjem i analizom notnog zapisa u udžbeniku, učenici će učvrstiti prethodna i sticati nova znanja. Kreativnost u ovoj oblasti ispoljavat će se kroz dječju primjenu novih muzičkih znanja u izradi pratnje i aranžmana, te sviranju na Orffovim ritmičkim instrumentima.

U šestom razredu učenici/ce pjevaju lakše pjesmice na osnovu notnog zapisa, i dalje u obimu oktave, C – dur ljestvice, kao u petom razredu. U šestom razredu je potrebno u sviranju postavljati iste zahtjeve. Ponoviti abecedu i solmizaciju, te svirati lakše pjesmice na metalofonu, ksilofonu, blok-flauti, na instrumentu kojim nastavnik (škola) raspolaže. Cilj pjevanja i sviranja je upoznavanje učenika sa ovim elementima muzičkog obrazovanja više informativno.

U šestom razredu treba naučiti najmanje **4 brojalice**. Brojalice imaju u ovom razredu različit sadržaj. **Ritam** u njima je složeniji a česta je i **promjena mjere** iz dvodijelne u trodijelnu i četvorodijelnu mjeru, te druge kombinacije. Novina su **podjela jedinice brojanja**, na tri dijelac-triola i četiri dijela. Brojalice koje sadrže dvodijelnu podjelu jedinice mjere / brojanja i dalje se izvode **na osnovu notnog zapisa** uz ritmički izgovor "ta" i "ta-te", dok su brojalice sa podjelom jedinice mjere na tri ("ta-te-ti") i četiri dijela ("ta-fa-te-fe").

Posebnu pažnju treba posvetiti organizovanju maštovitih načina interpretacije brojalice sa i bez sviranja na instrumentima, ohrabrujući djecu i poštujući njihove prijedloge.

U toku školske godine učenici treba da nauče **2 muzičke igre**. Učenjem muzičkih igara učenici upoznaju narodnu tradiciju Libije čime se ostvaruje multikulturalni muzički odgoj.

Izvođenjem ritmičke muzičke igre jača se socijalizacija među učenicima.

Slušanjem muzike/glazbe, učenici upoznaju kompozicije domaćih i stranih autora. Potrebno je tokom godine **posvetiti najmanje 10 časova**, sa težištem na detaljnije upoznavanje muzičkih/glazbenih instrumenata pojedinačno i grupno (gudački, drveni i limeni duhači, instrumenti sa tipkama, trzalački instrumenti i udaraljke), umjetničko-doživljajnoj komponenti i sa ciljem da pozitivni interesi i stavovi prema muzičkim vrijednostima budu sve jasnije izraženi. U program su uvrštene vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne kompozicije. Slušanjem učenici/ce zvučno razlikuju glasove (ženski, muški i mješoviti hor/zbor). Ne treba zanemariti vizuelni doživljaj svakog instrumenta, grupe instrumenata i orkestra. Učenicima/cama pokazati uživo ili na slici instrumente koje slušaju. Odabrane kompozicije treba slušati u cjelini sa CD-a (globalno slušanje, emocionalno). Pored

umjetničkog doživljaja slušane kompozicije, učenicima postavljati i zadatke sa ciljem uočavanja karaktera kompozicije, tempa, dinamike, artikulacije, izvođača, itd. Na kraju časa obavezno dati zaključak o slušanom djelu, pa potom ponoviti slušanje. Podsticati djecu da svoja zapažanja i doživljaje izraze usmeno, opisno, likovno i pokretom jer se time podstiče njihova kreativnost.

Narodna muzička tradicija obuhvata 2 kola, 3 narodne pjesme i idiofone tradicionalne instrumente.

Koreografije okretnih igara i narodnih plesova iz različitih krajeva imaju utvrđene figure i kretnje, te je potrebno djecu upoznati sa pravilima igre. Kroz učenje muzičkih igara i dalje se ostvaruje visoka korelacija nastave muzičke kulture sa nastavom tjelesnog odgoja.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u umjetničkim školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovanja i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom proram) Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom programu)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
- Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji).

SKUPNO MUZICIRANJE

(4 časa sedmično)

HOR I ORKESTAR

Cilj skupnog muziciranja je formiranje muzičkih sposobnosti učenika, upoznati ih sa vrijednim muzičkim djelima domaće i strane literature te pripremiti i osposobiti ih da kroz izvođenje, svoje individualne sposobnosti dovedu u funkciju kolektivnog rada i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja i razvijanja muzičkih sposobnosti do njihovih krajnjih muzičkih sposobnosti.

Jedan od ciljeva skupnog muziciranja u osnovnim školama je i **kulturna i javna djelatnost** koja predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole. **Učenici kroz muzičke aktivnosti u horu i orkestar se osposobljavaju za izvođenje programa pred publikom**, programi kulturne i javne djelatnosti škole služe za verifikaciju postignutih rezultata rada učenika, nastavnika i škole u cjelini. Kulturna i javna djelatnost organizira se u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija, a realizira se kontinuirano od početka do kraja školske godine u skladu sa godišnjim programom rada škole. Od izuzetnog značaja su **vannastavne** aktivnosti hor i orkestar. Za hor je potrebno 2 časa sedmično po dionici-dvoglasni hor 4 časa. Za orkestar je potrebno 2 časa sedmično za svaku grupu instrumenata

HOR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave hora u osnovnim školama su:

- razvijanje sluha, muzikalnosti, ritma i smisla za zajedničko pjevanje,
- razvijanje elemenata pjevačke tehnike, disanja, impostacije vokala (postavljanje tona), vokalizacija (upjevavanje), dikcija, artikulacija, fraziranje i drugih elemenata interpretacije,
- razvijanje interesa i ljubavi za njegovanje kulturne baštine naroda BiH
- njegovanje umjetničke horske literature domaćih i stranih autora,
- razvijanje estetskih osjećaja i spoznaja o muzičkim stilovima,
- primjena stečenih znanja u javnim nastupima u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija u školi i drugim ustanovama.

Literatura za horsko pjevanje treba da sadrži kompozicije iz svih muzičkih stilova, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje.

Literaturu odabira nastavnik u kojoj se nalaze narodne melodije u umjetničkoj obradi, dječije pjesme, lakši ženski horovi domaćih i stranih autora folklornog i umjetničkog sadržaja dvoglasnih kompozicija "a capella", sa pratnjom klavira, drugih solističkih instrumenata, kamernih sastava ili školskih orkestara.

ORKESTAR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave orkestra u osnovnim školama su:

- formiranje navike i razvijanje smisla za skupno muziciranje,
- razvijanje muzičkog ukusa i ljubavi prema muzičkim ostvarenjima raznih stilskih pravaca,
- razvijanje osjećaja odgovornosti pojedinca kao člana kolektiva i kolektiva kao cjeline.

Orkestri u osnovnim škola se se formiraju prema mogućnostima učenika i zastupljenošću instrumenata u školi. U skladu s tim, nastavnik odabira literatura se odnosi na pojedine grupe instrumenata za kulturne i javne djelatnost koje predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole.

METODIČKE UPUTE

Hor i orkestar treba formirati od učenika od 5 do 9 razreda. Broj i vrstu horova, orkestara škola utvrđuje godišnjim programom rada, vodeći računa da što veći broj učenika budu obuhvaćeni nastavom skupnog muziciranja.

Rad sa horom, orkestrom, treba da bude sistematski, kontinuirani i usmjereni na stalnom izgrađivanju smisla za zajedničko muziciranje i osjećanje pripadnosti cjelini sa kojom se izvodi muzičko djelo. Da bi se to postiglo, treba izvršiti izbor muzičkih djela koja će se izvoditi u toku školske godine, a prema uzrastu i tehničkim mogućnostima iz navedene literature nastavnik će odabrati djela koja najviše odgovaraju vrsti i sastavu hora i orkestra vršeći neophodna prilagođavanja ili transkripcije prema potrebi.

Od posebnog značaja je dobro odabran program, koji treba da bude kvalitetan i za učenike koristan i zanimljiv.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovana i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu predmeta Muzička/Glazbena kultura(V-IX)- Skupno muziciranje mogu izvoditi :

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠŠ- (po starom)Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
  - Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji);

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA VII RAZRED (1 čas sedmično)

Uloga i značaj nastavnog predmeta

Nastava muzičke/glazbene kulture u sistemu savremenog opšteobrazovnog programa predstavlja jednu od najvažnijih disciplina koja direktno utiče na svestrani razvoj ličnosti savremenog društva. Smatra se predmetom *svestranog razvoja djeteta* (estetskog, moralnog, intelektualnog i fizičkog) i upravo zbog toga su i zadaci iz ove oblasti usko povezani sa cjelokupnim odgojno-obrazovnim radom u osnovnoj školi.

Kao nastavni predmet ima veoma važnu funkciju u odgoju, ali i obrazovanju djece: potiče i razvija pozitivne emocije, oblikuje kriterijume za lijepo i vrijedno, razvija pažnju, koncentraciju, memoriju, motoriku, maštu, kreativni izraz, opušta ih i rasterećuje. Činjenicu da djeca muziku vole, i da se njome žele aktivno baviti u budućnosti, treba mudro iskoristiti u nastavi muzičke/glazbene kulture za sticanje osnovnih znanja, upoznavanja osnova muzičkog/glazbenog jezika, te za razvijanje kriterija za procjenjivanje muzike/glazbe.

Nastava muzičke/glazbene kulture u centar interesovanja stavlja učenikovu muzičku/glazbenu aktivnost. U aktivnostima pjevanja, sviranja, igre, slušanja se uči muzika/glazba, uvijek sa novim postavljenim zadatkom, obogaćuje doživljaj, ali i stvara senzibilitet za izražavanje i razumijevanje muzike.

OPŠTI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA

Opšti ciljevi:

Cilj nastave predmeta muzička-glazbena kultura je da podsticanjem navika i potreba za slušanjem vrijednih djela iz oblasti umjetničke i tradicionalne muzike razvija ljubav prema muzici i umjetnosti uopće. Podsticanjem, stvaranjem i njegovanjem interesovanja i potreba za reprodukcijom muzičkih-glazbenih djela razvija kreativne i intelektualne potencijale. Pravilnim njegovanjem muzičkog ukusa doprinosi estetskom i humanom razvoju ličnosti.

Posebni ciljevi:

- Obogaćuje i oplemenjuje emocionalni život učenika;
- Razvija kognitivne, socijalne i kreativne sposobnosti i potencijale;
- Kroz slušanje, pjevanje, igranje uvodi učenike u razumijevanje muzike i njenih zakonitosti;
- Kontinuirano razvija muzikalnost, sluh, slušnu koncentraciju, opštu i muzičku inteligenciju, muzičku memoriju i kreativnost;
- Razvija sposobnost kritičkog mišljenja;

Uz slušanje i aktivno izvođenje muzičkih djela upoznaje učenike sa izražajnim sredstvima muzičke/glazbene umjetnosti, muzičko/glazbenim pojmovim i osnovnim

CILJEVI I ZADACI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Područja Učenja	ZNAJJE
Ciljevi	<p>Sticanje novih znanja i primjena i upotreba usvojenih pojmova: dinamika - poznavanje italijanskih oznaka za dinamiku: p, mp, mf, f, crescendo i decrescendo i njihova primjena u muziciranju te uočavanje oznaka pri slušanju muzike, tempo - poznavanje italijanskih oznaka za lagana (spora), umjerena i brza tempa, artikulacija (akcenti, staccato, portato, legato, te luk i njegova različita primjena), intonacija, pravilno fraziranje, primjena znanja pri izvođenju brojalice i pjesama na osnovu notnog zapisa (različita notna trajanja: cijela nota, polovinka, četvrtinka, osminka, šesnaestinka i sve pauze), poznaje violinski ključ, poznaje i tačno određuje mjeru 2/4, 3/4, 4/4, 6/8, (jedinica brojanja četvrtina i osmina), upoznaje 2/2 mjeru, stiče znanja o prirodnoj, harmonskoj i melodijskoj a-moll (mol) ljestvici slušanjem-pjevanjem pjesmica, primjena pojmova: rečenica, tema, mala dvodijelna i trodijelna pjesma, formiranje pojmova i njihova primjena tokom slušanja muzike: suita, simfonija, sonata, koncert, balet, opera, mjuzikl, opereta, uvertira, arija sa akcentom na muzičke oblike. Upoznavanje membranofonih tradicionalnih instrumenata.</p>
Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>Učenici bi trebali imati znanje i razumijevanje : važnost poznavanja navedenih pojmova i znati ih primijeniti tokom izvođenja pjesama, muzičkih igara ili brojalice, te razumjeti da na taj način poboljšavaju kvalitetu interpretacije, kroz analizu elemenata interpretacije tokom slušanja, učenici/ice vrše analizu djela i donose estetski sud o njima, sa većom sigurnošću primjenjuju oznake za dinamiku. tempo, artikulaciju, analizirajući notni tekst učenici sigurno prepoznaju navedena notna trajanja i izvode ritam uz kucanje ili taktiranje, svjesno prihvataju i ispravljaju svoje greške u intonaciji i u muziciranju, ukazuju na greške i ispravljaju i druge, prethodna muzička iskustva i muzičke termine koristi u daljem učenju, već formirane kriterije za procjenu kvaliteta koristi prilikom izvonenja i slušanja djela.</p>
Nastavno područje	SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE
Ciljevi	<p>Razvijanje muzičke sposobnosti i vještine: razvijanje ritmičke reprodukcije–složenije kombinacije, vokalne reprodukcije, obima glasa, muzičke memorije, kao i osjećaja za harmoniju i višeglasno pjevanje – kanoni, prepoznaje u notnom tekstu triolu i izvodi je ritmičkim slogovima (ta-te-ti) kao i podjelu jedinice brojanja na četiri dijela (ta-fa-te-fe), prepoznaje promjenu mjere u notnom tekstu, izvođenje brojalice na osnovu notnog zapisa (dvodijelna, trodijelna i četverodijelna podjela jedinice brojanja), pjevanje pjesama na osnovu notnog zapisa u C – duru, prirodnom, harmonskom i melodijskom a-molu, tokom slušanja pamti naziv djela, ime kompozitora i poredi ga sa drugim slušanim djelima, razlikuje vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna djela, muzičke oblike i izvođače i izvođačke sastave.</p>
Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>- Upoznaje pjevanje i sviranje na osnovu notnog zapisa, uživanje u sve slobodnijem predstavljanju publici, slobodno izlažu svoje mišljenje i ideje i prave porenjenja ostvarenog, samopouzdanje u pjevanju i sviranju je sve veće, kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet skupnog muziciranja.</p>

Nastavno područje	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE
Ciljevi	Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova: sve veća samokritičnost prema sebi kao izvođaču u odnosu na druge, sve veće ispoljavanje emocionalne i estetske osjetljivosti na kvalitet muzike, ispoljavanje interesa i ljubavi prema sadržajima iz muzičke baštine BiH, sve veća svjesnost značaja muzike u životu i potrebi učenja o muzici i bh. kompozitorima, vrlo jasno ispoljavanje razvoja interesa i intenzivne želje za bavljenjem muzikom koja treba da postane trajna potreba.
Očekivani rezultati/isходи učenja	Iskreno i dobronamjerno iskazuje svoje mišljenje i kritiku a poštuje i cijeni mišljenja i stavove drugih, uočava i hvali, aplauzom nagrađuje najkvalitetnije izvođenje, ispoljava svoj odnos prema muzici i želju da je često sluša u školi, na koncertima i sl, samostalno se uključuje u muzičke sekcije, a djeluje i na druge da slijede njegov primjer.

PROGRAMSKI SADRŽAJI :

- I IZVOĐENJE MUZIČKE LITERATURE
- II OSNOVE MUZIČKE PISMENOSTI
- III MUZIČKE IGRE
- IV BROJALICE
- V UPOZNAVANJE MUZIČKE LITERATURE
- VI NARODNA MUZIČKA TRADICIJA

I IZVOĐENJE MUZIČKE LITERATURE (4 pjesme)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
-Pjevanjem jednoglasnih pjesama i kanona učenici/ice obogaćuju fond pjesama i uporedo proširuju teoretska znanja: - uočavaju i određuju karakter pjesme, mjeru, tempo, dinamiku, i primjenjuju ih tokom izvođenja pjesama; - poznaju notna trajanja, pauze, violinski i bas ključ; - prihvataju korekcije i poštuju pravila (preciznija intonacija, artikulacija, dikcija, disanje, fraziranje) ;	1. Nek svud ljubav sja, Belgija 2. Stoljeće ljubavi, S. Olujić 3. Prijatelj, M. i B. Vehabović 4. Kad se pjeva, Poljska	<ul style="list-style-type: none"> • BHS jezik i književnost • Čoz • Likovna kultura
II OSNOVE MUZIČKE PISMENOSTI I IZVOĐENJE PO NOTNOM TEKSTU (4)		
-Imenuju solmizacijom i abecedom tonove iz niza c1 – c2 u violinskom ključu;	1. Simpatija, A. Kolaković; 2. Kiša pada, Medimurje;	*Čoz

<p>-pjevanje pjesmica prema notnom zapisu u C – duru; -upoznaju a-moll prirodni, harmonski i melodijski, -pjevanje pjesmica prema notnom zapisu u a mol ljestvicama (prirodni, harmonski, melodijski)</p>	<p>3. Sinoć ja i moja kona, narodna 4. Podmoskovske večeri, Rusija.</p>	<p>*Geografija</p>
<p>III MUZIČKE IGRE (2)</p>		
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Programski sadržaji</p>	<p>Međupredmetna korelacija</p>
<p>-Ima veliki fond muzičkih igara, -Pamti i imenuje pojedine ranije učene igre, -izvodi zadatu koreografiju, -primjenjuje ranije znanje na novoj igri, -Pravilno samostalno i grupno izvodi ritmičku igru. - primjećuje i razumije da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove;</p>	<p>1. Havanagila (Izrael) 2. Grk Zorba (Grčka) 3. Šota (Kosovo)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • TiZO • BHS jezik i književnost • D/K/R • Odjeljenska zajednica
<p>III BROJALICE (2)</p>		
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Programski sadržaji</p>	<p>Međupredmetna korelacija</p>
<p>-Ima u memoriji veći broj ranije obrađenih brojlica i po sjećanju ih izvodi, -Izvodi brojlicu precizno i tačno u skladu s tekstom, -Razlikuje note po trajanju: cijela nota, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina, -izvođenje ritma na osnovu notnog zapisa sa podjelom jedinice mjere na dva, sa izgovorom: za četvrtinu('ta), dvije osmine(ta-te); Triolu(ta-te-ti) i podjelu na četiri šesnaestine(ta-fa-te-fe), -Prema zadatku izvodi ogovarajuće pokrete u mjeri i ritmu, -Svira ritam na instrumentu po dogovoru i na osnovu vlastitih ideja, -Pokreti su precizni i tačni -Brzo uočava sličnosti i razlike u trajanju nota i obrazlaže ih, -Na osnovu sviranja ritma</p>	<p>1. Eketekete, 2. Aka jakapa patanaka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • BHS jezik i književnost • TiZO

prepoznaje ranije naučene brojalice (muzičke zagonetke),		
IV UPOUNAVANJE MUZIČKE LITERATURE (11 kompozicija)		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
<p>-Ima bogat fond djela koja prepoznaje prilikom slušanja,</p> <p>-Stiče znanja o muzičkim oblicima i formama (suits, simfonija, sonata, koncert, opera, balet, mjuzikl, opereta),</p> <p>-Prepoznaje i saopćava ime kompozitora,</p> <p>-Navodi najbitnije podatke iz života kompozitora,</p> <p>-Prepoznaje orkestarske instrumente po grupama (gudački, duhački, drveni i limeni, udaraljke),</p> <p>-Poznaje i pamti imena bh. kompozitora i njihova najpoznatija djela,</p> <p>-Uočava, upoređuje, razlikuje i samostalno i tačno izvodi zaključke o slušanom djelu,</p> <p>-Brzo uočava i saopćava izvođača djela,</p> <p>-Samostalno određuje karakter kompozicije,</p> <p>-Tačno određuje jačinu (glasnoću), tempo i druge karakteristike djela,</p> <p>-Sposoban je da uz slušanje prati jednostavni notni zapis i primjeni muzičke termine: legato, staccato, ritam, melodija,</p> <p>-Prilikom slušanja muzike, posebno na koncertu, poštuje pravila ponašanja,</p> <p>-Koristiti jednostavan muzički jezik za saopćavanje ideja, imenovanje i opis djela i instrumenata.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brandenburški koncert, br. 3, I stav, J. S. Bach, 2. Koncert za čembalo i orkestar u D-duru, I stav, J. Haydn, 3. Sonata u A-duru, I stav, W. A. Mozart i Mjesečeva sonata, uvod, L. van Beethoven, 4. Simfonija u g-molu, I stav, W. A. Mozart, 5. Duet Papagene i Papagena i Arija kraljice noći, odlomci iz opere "Čarobna frula", W. A. Mozart, 6. Jutarnje raspoloženje i Anitrin ples, E. Grieg; 7. Uspavanka i Ah, što ćemo ljubav kriti, odlomci iz opere "Hasanaginica", A. Horozić, 8. Što no mi se Travnik zamaglio, XIV rukovet, S. S. Mokranjac; 9. Bijela labudica i Španski ples, odlomci iz baleta „Labudovo jezero“, P. I. Čajkovski; 10. Neka ovaj cijeli svijet, odlomak iz mjuzikla „Jalta, jalta“, A. Kabiljo; 11. Uvertira za operetu "Šišmiš", J. Strauss ml. 	<p>Historija,</p> <p>TiZO</p> <p>BHS jezik i književnost</p>
V Narodna muzička tradicija		
7 časova		
Ishodi učenja	Programski sadržaji	Međupredmetna korelacija
- Pored velikog fonda muzičkih igara, pamti i imenuje pojedine pjesme, igre i kola;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poskakuša, narodna (Bosna) 2. Čije je ono djevojče, 	BHS jezik i književnost,

<p>- Izvodi zadanu koreografiju; -Primjenjuje ranije znanje na novoj igru; -Primjećuje i razumije da svaka zemlja ima svoje tradicionalne igre i plesove; -Prepoznaje narodnu muzičku tradiciju;</p> <p>-Izvodi pjesme iz naroda tekstom poštujući dikciju i uz razumjevanje teksta i poruke.</p> <p>-Proširuje znanja o sevdalinkama i tradiciji BiH,</p> <p>-Prepoznaje i vizuelno i slušno imenuje membranofone instrumente(bubanj, doboš, def, bubanj na đardinu).</p>	<p>narodna</p> <p>3. Tamburalo momče uz tamburu, narodna</p> <p>4. Moj beharu, ko li mi te bere, narodna</p> <p>5. Hajde dušo da ašikujemo, narodna</p> <p>Seoska narodna muzička tradicija:</p> <p>1. Dobro došli muštuluci; zapis C.Rihtman-Neum</p> <p>Dobro došli kićeni svatovi; Zapis C.Rihtman</p> <p>Tradicionalni narodni instrumenti:</p> <p>-Membranofoni instrumenti</p>	<p>TiZO,</p> <p>Geografija,</p>
--	---	---------------------------------

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastava muzičke kulture prema *Okvirnom programu za sedmi razred* se ostvaruje pjevanjem novih dječjih pjesama, pjevanjem pjesama narodne tradicije naroda Bosne i Hercegovine kao i drugih naroda, sviranjem na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija, izvođenjem muzičkih igara naroda Bosne i Hercegovine, upoznavanjem i usvajanjem muzičkih pojmova, učenjem notnog pisma u okvirima njihovih potreba, slušanjem muzike/glazbe i dječjim stvaralaštvom. Program je sastavljen tako da se nastavna grana izlaže linearno i sistemom koncentričnih krugova, te se njegovom realizacijom sistematiziraju prethodna znanja i stiču nova. U središtu nastavnog djelovanja i dalje ostaje rad na otklanjanju problema koje djeca imaju: razvoj opsega dječjeg glasa, preciznost intonacije, pravilna dikcija i akcenti, fraziranje, disanje, kultivisanje glasa, reprodukcija ritma i razvijanje muzičke memorije.

Izvođenjem muzičke/glazbene literature treba u toku školske godine obraditi **4 pjesame**. Predložene pjesme odgovaraju opsegu dječjeg glasa, a po sadržaju i karakteru su primjerene djeci ovog uzrasta. Djeca i dalje uče pjesme po sluhu, prvenstveno uz pjevanje profesora i slušanje tonskog zapisa. Pjevajući i učeći pjesmu učenici/ice učvršćuju svoja znanja o formi kompozicije (frazu, rečenica, mala dvodijelna i trodijelna pjesma). Pjesmu učiti uz pratnju melodijskog instrumenta (klavir, sintisajzer, gitara).

Iz oblasti osnova muzičke pismenosti/izvođenja pjesama po notnom tekstu obavezno je obraditi a – mol ljestvicu (prirodnu, harmonsku i melodijsku uz ponuđene pjesme).

U sedmom razredu učenici/ice pjevaju lakše pjesmice na osnovu notnog zapisa, i dalje u obimu oktave, C–dur ljestvice, kao u šestom razredu i a-mol ljestvici. Tokom sviranja treba postavljati iste zahtjeve. Ponoviti abecedu i solmizaciju.

Upoznati učenike sa načinom nastajanja tonova uz pomoć klavijature (jedna oktava). Upoznati a-mol prirodni, harmonski i melodijski kroz pjevanje - doživljaj molskog tonaliteta.

U Programu se nalaze pjesme zemalja iz regije, odnosno, najbližeg okruženja i drugih zemalja (Hrvatska, Poljska, Belgija, Rusija, Izrael ...), čime se ostvaruje multikulturalni muzički/glazbeni odgoj.

U toku školske godine učenici treba da nauče **2 muzičke igre i 2 brojalice**. Učenjem muzičkih igara učenici upoznaju narodnu tradiciju naroda Bosne i Hercegovine. Koreografije narodnih kola i igara imaju utvrđene figure i kretnje, te je potrebno djecu upoznati sa njihovim pravilima. Potrebno je naučiti prvo pjesmu, pa zatim učiti pravila igre, pokrete, spojiti elemente igre i tada izvoditi igru odnosno kolo u cjelini. *Tokom obrade brojalice i pjesama, na osnovu slušnog primanja, obraditi ritmičke figure koje sadrže.*

Upoznavanjem muzičke-glazbene literature, učenici upoznaju kompozicije domaćih i stranih autora. Potrebno je tokom godine *obraditi sve kompozicije uvrštene u program* sa težištem na umjetničko-doživljajnoj komponenti i sa ciljem da pozitivni interesi i stavovi prema muzičkim vrednotama budu sve jasnije izraženi. U program su uvrštene instrumentalne i vokalno-instrumentalne kompozicije.

Slušanjem učenici/ice zvučno i vizuelno razlikuju orkestarske instrumente (pojedinačno i po grupama). Odabrane kompozicije treba slušati u cjelini sa CD-a (globalno slušanje, emocionalno) ali po potrebi i selektivno. Pored umjetničkog doživljaja slušane kompozicije, sa učenicima treba analizirati djela postavljanjem zadatka koji se odnose na uočavanje karaktera kompozicije, tempa, dinamike, artikulacije, izvođača, muzičkog oblika itd. Nakon analize slijedi razgovor sa učenicima, zaključak o slušanom djelu te ponovno slušanje istog. Učenici treba da se upoznaju sa muzičkim/glazbenim formama (suinta, simfonija, sonata, koncert, opera, balet, mjuzikl i opereta). Akcent iz oblasti upoznavanja muzičke/glazbene literature staviti na muzičke/glazbene forme.

U oblasti narodne muzičke tradicije potrebno je upoznati učenike sa **membranofonim tradicionalnim instrumentima BiH**: bubanj, bubnjić-doboš (mali bubanj), bubanj na đerdinu, talambas i def. Obraditi sve predložene pjesme kao i učvrstiti znanja o sevdalinkama, običajima naroda Bosne i Hercegovine.

Praćenje i vrednovanje rada učenika

Ocjenjivanje se mora sprovoditi organizovano i treba da obuhvati i prati razvoj svakog učenika: njegov rad, zalaganje, interesovanje, navike, stav, uspješnost, kreativnost i sl. Nastavnik treba da prati razvoj ličnosti u cjelini i objektivno određuje nivo nakonem je učenik savladao programske zahtjeve i ostvario ishode učenja. Svakom učeniku treba omogućiti optimalan razvoj u okviru odgojno-obrazovnog rada, a nikako da se neodmjerenim metodičkim zahtjevima u savladavanju programa inegativnom ocjenom učenici otuđuju od muzike i muzičke umjetnosti.

U nastavi muzičke/glazbene kulture za iste odgojno-obrazovne zadatke se mogu dobiti različite ocjene, kao i za različite rezultate –iste ocjene, zbog toga što se trenutni rezultati upoređuju sa stvarnim učenikovim sposobnostima i mogućnostima. Ovakvim načinom ostvarit će se i osnovni zahtjevi za pravilno ocjenjivanje, koje mora biti objektivno, te da učenike motiviše za muzičke aktivnosti.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovana i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom proram) Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom programu)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
  - Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom sistemu);
    - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
    - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji).

SKUPNO MUZICIRANJE

(4 časa sedmično)

HOR I ORKESTAR

Cilj skupnog muziciranja je formiranje muzičkih sposobnosti učenika, upoznati ih sa vrijednim muzičkim djelima domaće i strane literature te pripremiti i osposobiti ih da kroz izvođenje, svoje individualne sposobnosti dovedu u funkciju kolektivnog rada i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja i razvijanja muzičkih sposobnosti do njihovih krajnjih muzičkih sposobnosti.

Jedan od ciljeva skupnog muziciranja u osnovnim školama je i **kulturna i javna djelatnost** koja predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole. **Učenici kroz muzičke aktivnosti u horu i orkestar se osposobljavaju za izvođenje programa pred publikom**, programi kulturne i javne djelatnosti škole služe za verifikaciju postignutih rezultata rada učenika, nastavnika i škole u cjelini. Kulturna i javna djelatnost organizira se u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija, a realizira se kontinuirano od početka do kraja školske godine u skladu sa godišnjim programom rada škole. Od izuzetnog značaja su **vannastavne** aktivnosti hor i orkestar.Za hor je potrebno 2 časa sedmično po dionici-dvoglasni hor 4 časa.Za orkestar je potrebno 2 časa sedmično za svaku grupu instrumenata

HOR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave hora u osnovnim školama su:

- razvijanje sluha, muzikalnosti, ritma i smisla za zajedničko pjevanje,
- razvijanje elemenata pjevačke tehnike, disanja, impostacije vokala (postavljanje tona), vokalizacija (upjevavanje), dikcija, artikulacija, fraziranje i drugih elemenata interpretacije,
- razvijanje interesa i ljubavi za njegovanje kulturne baštine naroda BiH
- njegovanje umjetničke horske literature domaćih i stranih autora,
- razvijanje estetskih osjećaja i spoznaja o muzičkim stilovima,
- primjena stečenih znanja u javnim nastupima u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija u školi i drugim ustanovama.

Literatura za horsko pjevanje treba da sadrži kompozicije iz svih muzičkih stilova, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje.

Literaturu odabira nastavnik u kojoj se nalaze narodne melodije u umjetničkoj obradi, dječije pjesme, lakši ženski horovi domaćih i stranih autora folklornog i umjetničkog sadržaja dvoglasnih kompozicija "a capella", sa pratnjom klavira, drugih solističkih instrumenata, kamernih sastava ili školskih orkestara.

ORKESTAR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave orkestra u osnovnim školama su:

- formiranje navike i razvijanje smisla za skupno muziciranje,
- razvijanje muzičkog ukusa i ljubavi prema muzičkim ostvarenjima raznih stilskih pravaca,
- razvijanje osjećaja odgovornosti pojedinca kao člana kolektiva i kolektiva kao cjeline.

Orkestri u osnovnim škola se se formiraju prema mogućnostima učenika i zastupljenošću instrumenata u školi. U skladu s tim, nastavnik odabira literatura se odnosi na pojedine grupe instrumenata za kulturne i javne djelatnost koje predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole.

METODIČKE UPUTE

Hor i orkestar treba formirati od učenika od 5 do 9 razreda. Broj i vrstu horova, orkestara škola utvrđuje godišnjim programom rada, vodeći računa da što veći broj učenika budu obuhvaćeni nastavom skupnog muziciranja.

Rad sa horom, orkestrom, treba da bude sistematski, kontinuirani i usmjereni na stalnom izgrađivanju smisla za zajedničko muziciranje i osjećanje pripadnosti cjelini sa kojom se izvodi muzičko djelo. Da bi se to postiglo, treba izvršiti izbor muzičkih djela koja će se izvoditi u toku školske godine, a prema uzrastu i tehničkim mogućnostima iz navedene literature nastavnik će odabrati djela koja najviše odgovaraju vrsti i sastavu hora i orkestra vršeci neophodna prilagođavanja ili transkripcije prema potrebi.

Od posebnog značaja je dobro odabran program, koji treba da bude kvalitetan i za učenike koristan i zanimljiv.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovana i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu predmeta Muzička/Glazbena kultura (V-IX) - Skupno muziciranje mogu izvoditi :

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom)Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
  - Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji);

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA
VIII RAZRED
(1 čas sedmično)

Uloga i značaj nastavnog predmeta

Nastava muzičke/glazbene kulture u sistemu savremenog opšteobrazovnog programa predstavlja jednu od najvažnijih disciplina koja direktno utiče na svestrani razvoj ličnosti savremenog društva. Smatra se predmetom *svestranog razvoja djeteta* (estetskog, moralnog, intelektualnog i fizičkog) i upravo zbog toga su i zadaci iz ove oblasti usko povezani sa cjelokupnim odgojno-obrazovnim radom u osnovnoj školi.

Kao nastavni predmet ima veoma važnu funkciju u odgoju, ali i obrazovanju djece: potiče i razvija pozitivne emocije, oblikuje kriterijume za lijepo i vrijedno, razvija pažnju, koncentraciju, memoriju, motoriku, maštu, kreativni izraz, opušta ih i rasterećuje. Činjenicu da djeca muziku vole, i da se njome žele aktivno baviti u budućnosti, treba mudro iskoristiti u nastavi muzičke/glazbene kulture za sticanje osnovnih znanja, upoznavanja osnova muzičkog/glazbenog jezika, te za razvijanje kriterija za procjenjivanje muzike/glazbe.

Nastava muzičke/glazbene kulture u centar interesovanja stavlja učenikovu muzičku/glazbenu aktivnost. U aktivnostima pjevanja, sviranja, igre, slušanja se uči muzika/glazba, uvijek sa novim postavljenim zadatkom, obogaćuje doživljaj, ali i stvara senzibilitet za izražavanje i razumijevanje muzike.

OPŠTI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA

Opšti ciljevi:

Cilj nastave predmeta muzička-glazbena kultura je da podsticanjem navika i potreba za slušanjem vrijednih djela iz oblasti umjetničke i tradicionalne muzike razvija ljubav prema muzici i umjetnosti uopće. Podsticanjem, stvaranjem i njegovanjem interesovanja i potreba za reprodukcijom muzičkih-glazbenih djela razvija kreativne i intelektualne potencijale. Pravilnim njegovanjem muzičkog ukusa doprinosi estetskom i humanom razvoju ličnosti.

Posebni ciljevi:

- Obogaćuje i oplemenjuje emocionalni život učenika;
- Razvija kognitivne, socijalne i kreativne sposobnosti i potencijale;
- Kroz slušanje, pjevanje, igranje uvodi učenike u razumijevanje muzike i njenih zakonitosti;
- Kontinuirano razvija muzikalnost, sluh, slušnu koncentraciju, opštu i muzičku inteligenciju, muzičku memoriju i kreativnost;

- Razvija sposobnost kritičkog mišljenja;
- Uz slušanje i aktivno izvođenje muzičkih djela upoznaje učenike sa izražajnim sredstvima muzičke/glazbene umjetnosti, muzičko/glazbenim pojmovim i osnovnim karakteristikama muzike/glazbe različitih epoha, stilova i žanrova predviđenim programom, radi razvijanja sposobnosti razumijevanja sadržaja;
- Pravilnim njegovanjem muzičkog/glazbenog ukusa razvija sposobnost za procjenu umjetničke vrijednosti, tj. da kroz uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje muzike/glazbe stvori kompetentnog korisnika muzičke/glazbene kulture.
- Približi savremene izvođače umjetničke muzike/glazbe i ukaže na savremene obrade klasičnih muzičkih/glazbenih djela;
- Ukazuje na vezu muzičke/glazbene kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta,
- Njeguje horsko i orkestarsko muziciranje u školi.

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Područja Učenja	ZNAJES
Ciljevi	<p>Sticanje novih znanja i primjena stečenih – upotreba usvojenih pojmova: dinamika - poznavanje italijanskih oznaka za dinamiku: primjena u muziciranju te uočavanje pri slušanju muzike, tempo - poznavanje i upotreba italijanskih oznaka za spora, umjerena i brza tempa, artikulacija, intonacija, pravilno fraziranje, primjena znanja pri izvođenju pjesama na osnovu notnog zapisa - različita notna trajanja, izvođenje ritma lakših pjesama, poznaje violinski, bas ključ i sistem pisanja nota, poznaje i tačno odreneuje mjeru 2/4, 3/4, 4/4, 6/8, 2/2, 3/8 (jedinica brojanja polovinka, četvrtinka i osminka), utvrđuje znanja o prirodnoj, harmonskoj i melodijskoj a-mol ljestvici, sticanje znanja o novim ljestvicama G-dur, e-mol, (tokom pjevanja pjesmica i slušanja muzike), porijeklo i uloga muzike u prvobitnoj društvenoj zajednici, izražajna sredstva muzike-nastanak prvih instrumenata, muzika u antičkoj Grčkoj i u doba Rimskog carstva, istorijski okviri ideja renesanse-vraćanje antičkim vrijednostima u novom ruhu, stil u umjetnosti, razvoj višeglasja, pojam polifonije i homofonije, Misa, motet, madrigal i šansona, predstavnici (G. P. Santa da Palestrina, O. Di Lasso, Franjo Bosanac), instrumentalna muzika 16. Vijeka, instrumenti (orgulje, lauta, viola da braccio, viola da gamba), nastanak instrumentalnih oblika koji vode porijeklo od vokalnih (ricekard, kancona, fantazija), početak razvoja muzike za instrumente sa tipkama (klavikord i klavir čembalo), karakteristike baroknog stila, Istorijski okvir, izražajna sredstva i odlike muzičkog jezika (uspostavljanje dur-mol sistema), Muzički oblici: instrumentalni (koncert, suite, sonata, fuga) vokalno-instrumentalni (opera, motet, kantata, oratorij), Predstavnici. Muzički instrumenti, Instrumentalna i vokalno-instrumentalna muzika baroka, Razvoj instrumenata u baroku Gudački, drveni i limeni duhači, instrumenti sa tipkama i trzalači instrumenti. Vokalno-instrumentalni oblici baroka, Oratorijum, pasija i kantata (karakteristike i izražajna sredstva), istorijski okvir i opšti pregled muzike u periodu klasike, Ciklične klasičarske forme (sonata, simfonija, koncert i gudački kvartet), narodna muzička tradicija: sevdalinka, sevdalinka u operi, starogradska pjesma, zabavna muzika, upoznavanje aerofonih tradicionalnih instrumenata.</p>

Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>Učenici bi trebali znati i razumjeti:</p> <p>- Važnost poznavanja navedenih pojmova, znati ih primijeniti tokom izvođenja pjesama te razumjeti da na taj način poboljšavaju kvalitetu interpretacije, ranije muzičke termine i prethodna muzička iskustva koristi u daljem učenju, prilikom izvođenja i slušanja djela koristi već formirane kriterije za procjenu kvaliteta, kroz analizu elemenata interpretacije u toku slušanja, učenici/ice vrše analizu djela, donose i saopštavaju estetske sudove o njima, analizirajući notni tekst učenici sigurno prepoznaju navedena notna trajanja i izvode ritam uz kucanje ili taktiranje, svjesno obrazlažu najadekvatniju primjenu raznih instrumenata, dinamike, tempa, navede i opiše osnovna obilježja muzike u prvobitnoj društvenoj zajednici, antičkoj Grčkoj i Rimu, srednjem vijeku, periodu renesanse, baroka i klasike, objasni nastanak i nabroji prve muzičke instrumente, -prepoznaje i imenuje instrumente: lautu, orgulje, viola da braccio, viola da gamba, klavikord, klavir čembalo, definiše uzičke oblike renesanse, baroka i klasike, nabroji glavne predstavnike iz perioda renesanse, barokai klasike, ispriča najbitnije elemente iz života kompozitora i navede njihova najznačajnija djela.</p>
Nastavno područje	SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE
Ciljevi	<p>Razvijanje muzičke sposobnosti i vještine: razvijanje ritmičke reprodukcije–složenije kombinacije, vokalne reprodukcije, obima glasa, muzičke memorije, slušanjem pamti naziv djela, ime kompozitora, muzičku formu i poredi ga sa drugim slušanim djelima, pamti i cijeni bosanskohercegovačke kompozitore, razlikuje vrstu djela (vokalna, instrumentalna i vokalnoinstrumentalna), izvođače i izvođačke sastave.</p>
Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>Informativno upoznaje pjevanje i sviranje na osnovu notnog zapisa, slobodno izlažu svoje mišljenje i ideje, samopouzdanje u pjevanju kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet muziciranja, uživanje u sve slobodnijem predstavljanju publici.</p>
Nastavno područje	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE
Ciljevi	<p>Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova: ispoljavanje emocionalne i estetske osjetljivosti na kvalitet muzike, ispoljavanje interesa i ljubavi prema sadržajima iz muzičke baštine BiH, sve veća svjesnost značaja muzike i želja da muzika postane trajna životna potreba.</p>
Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>Uočava i hvali najkvalitetnije izvođenje, ispoljava svoj odnos prema muzici i želju da je često sluša u školi, na koncertima i sl, samostalno se uključuje u muzičke sekcije, a djeluje i na druge da slijede njegov primjer, iskreno i dobronamjerno iskazuje svoje mišljenje i kritiku a poštuje i cijeni mišljenja i stavove drugih.</p>

PROGRAMSKI SADRŽAJI:**I Muzika u doba praistorije i starog vijeka****II Muzika u periodu srednjeg vijeka****III Muzika u periodu renesanse****IV Muzika u periodu baroka****V Muzika u periodu klasike****VI Muzičke/glazbene radionice****VII Izvođenje muzičke/glazbene literature****VIII Narodna muzička tradicija**

TEMA I: Muzika u doba praistorije i starog vijeka (1 čas)		
<ul style="list-style-type: none"> Muzika prvobitne društvene zajednice, Muzika starog vijeka (Grčka,Rim) 		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Navede i opiše osnovna obilježja muzike u prvobitnoj društvenoj zajednici, *Objasni nastanak i nabroji prve muzičke instrumente, *Prepozna i imenuje slušane primjere, *Objasni šta se podrazumijeva pod pojmom improvizacija, *Aktivno učestvuje u zajedničkoj reprodukciji muzičkih primjera, *Objasni funkciju muzike u starom vijeku, *Navede i vizuelno prepozna instrumente muzičkog instrumentarija starog vijeka, *Odredi istorijski okvir i navede osnovna obilježja muzike u antičkoj Grčkoj i muzike u doba Rimskog carstva, *Vizuelno prepozna i navede karakteristične instrumente. 	<p>Porijeklo i uloga muzike u prvobitnoj društvenoj zajednici, izražajna sredstva muzike-nastanak prvih instrumenata.</p> <p>Slušani primjeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Afrički ples(stari ples iz Konga), -Obredni napjev plemena Vede sa Cejlona, -Ples trave, <p>Muzika u antičkoj Grčkoj i u doba Rimskog carstva, instrumenti(aulos, kitara, lira)</p> <p>Slušani primjeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Starogrčki napjev Himna Homeru. 	<ul style="list-style-type: none"> *Istorija, *Geografija, *Likovna kultura.

TEMA II: Muzika u periodu srednjeg vijeka (1 čas)		
<ul style="list-style-type: none"> • Opšte karakteristike 		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Objasni nastanak notnog pisma, *Aktivno učestvuje u zajedničkoj reprodukciji obrađenih muzičkih primjera. 	<p>1. Porijeklo i uloga muzike u periodu srednjeg vijeka, razvoj notnog pisma-nastanak solmizacije (Gvido Arezo). Slušani primjeri: -Gregorijanski napjev Aleluja, -Gregorian Chant- gregorijanski koral u popularnoj muzici.</p>	<ul style="list-style-type: none"> *Istorija, *Likovna kultura.
TEMA III: Muzika u periodu renesanse (2 časa)		
<ul style="list-style-type: none"> • Opšte karakteristike • Instrumentalna muzika 16.vijek 		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Navede glavne karakteristike i prepozna primjere renesansne muzike, *Navede i opiše prve oblike višeglasja *Imenuje najznačajnije kompozitore renesanse i njihova najpoznatija djela, *Prepozna i imenuje nazive slušanih djela, 	<p>1. Karakteristike epohe: -Istorijski okviri ideja renesanse-vraćanje antičkim vrijednostima u novom ruhu, -Stil u umjetnosti, -Razvoj višeglasja, pojam polifonije i homofonije, -Misa, motet, madrigal i šansona, -Predstavnicima (G. P. Santa da Palestrina, O. Di Lasso, Franjo Bosanac), Slušani primjeri: Greensleeves-Zeleni rukavi, Anonimus–vokalno instrumentalna; Chi la gagliarda, Baldassarre Donati (vokalna).</p>	<ul style="list-style-type: none"> *Istorija, *Likovna kultura.
<ul style="list-style-type: none"> *Navede, te vizuelno i slušno identifikuje instrumente renesanse, *Nabroji i u kratkim crtama opiše tipične oblike instrumentalne muzike 16. vijeka, 	<p>2. Instrumentalna muzika 16. Vijeka -Razvoj instrumentalne muzike, -Instrumenti(orgulje, lauta, viola da braccio, viola da gamba), -Nastanak instrumentalnih oblika koji vode porijeklo od vokalnih (ricekard, kancona, fantazija), -Početak razvoja muzike za</p>	

	<p>instrumente sa tipkama (klavikord i klavir čembalo).</p> <p>Slušani primjeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ehho, Orlando di Lasso, - Ričerkar br. 16 (viola da mano); br. 17 (leute) – Franciscus Bossinensis (Franjo Bosanac) 	
<p>TEMA IV: Muzika u periodu baroka (4 časa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opšte karakteristike • G. F. Handl • J. S. Bach • J. S. Bach • 		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Prepozna muziku barokne epohe, *Objasni i navede osnovne karakteristike baroknog muzičkog stila, *Objasni i definiše pojam koncerta, *Navede najznačajnije podatke o A. Vivaldiju. 	<p>1. Karakteristike stila:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Istorijski okvir, -Izražajna sredstva i odlike muzičkog jezika (uspostavljanje dur-mol sistema, -Muzički oblici: instrumentalni (koncert, suite, sonata, fuga) vokalno-instrumentalni (opera, motet, kantata, oratorij), -Predstavnici. <p>Slušani primjer:</p> <p><u>Koncert za mandolinu i gudače u C-duru RV 425, I stav, Antonio Vivaldi,</u></p> <p><u>Uvodni dio opera Orfej Savall, Claudio Monteverdi.</u></p>	<p>*Likovna kultura</p>
<ul style="list-style-type: none"> * Navede najznačajnije podatke o G. F. Handlu, *Objasni i definiše pojam-oratorijum, *Prepozna slušane primjere, *Izvrši komparaciju života i stvaralaštva J. S. bacha i G. F. Handla. 	<p>2. Vokalno-instrumentalni oblici baroka,</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oratorijum, pasija i kantata (karakteristike i izražajna sredstva) <p>Slušani primjeri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -<u>Alleluja, oslomak iz oratorija Mesije, G. F. Handel,</u> -<u>Jazz Alleluja-gospel obrada</u> 	
<ul style="list-style-type: none"> * Navede najznačajnije podatke o J. S. Bachu, *Navede i opiše, te auditivno i 	<p>3. Život i djelo J. S. Bacha</p> <ul style="list-style-type: none"> -Muzički instrumenti, -Instrumentalna i vokalno- 	<p>*Likovna kultura</p> <p>*Istorija</p>

<p>vizuelno identifikuje najznačajnije instrumente barokne epohe, *Prepozna slušane primjere.</p>	<p>instrumentalna muzika baroka, -Razvoj instrumenata u baroku -Gudački, drveni i limeni duhači, instrumenti sa tipkama i trzalači instrumenti. Slušani primjeri: <u>-Suita u h-molu, badinerie, J. S. Bach,</u> <u>-Fuga u c-molu, J. S. Bach.</u></p>	
	<p>4. Slušani primjeri: <u>- Menuet g-mol i Preludij – G-dur, J. S. Bach</u></p>	<p>*Istorija *Likovna kultura</p>
<p>TEMA V: Muzika u periodu klasike (6 časova)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predklasika • Istorijski okvir i opšti pregled razvoja muzike/glazbe, J. Haydn • Vokalno-instrumentalna muzika W. A. Mozarta • Vokalno-instrumentalna muzika W. A. Mozarta • Instrumentalna muzika L. van Beethovena • Vokalno-instrumentalna muzika L. van Beethovena 		
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Sadržaji programa/pojmovi</p>	<p>Međupredmetna korelacija</p>
<p>Učenik može da: *Prepozna muziku predklasike, *Navede predstavnike, *Opiše najznačajnije karakteristike stila, *Definiše pojam-menuet, *Navede najbitnije podatke iz života L. Boccherinija.</p>	<p>1. Predklasika -Osnovne karakteristike stila, -Predstavnici Slušani primjer: <u>-Menuet, L. Boccherini</u></p>	<p>*Istorija *Likovna kultura</p>
<p>*Odredi istorijski okvir i prepozna muziku iz perioda klasike, *Navede i opiše najznačajnije karakteristike muzike u periodu klasike, *Prepozna i nabroji ciklične klasičarske forme, *Prepozna slušane primjere muzike J. Haydna, *Navede Haydnova najpoznatija djela i osnovne biografske</p>	<p>2. Istorijski okvir i opšti pregled muzike u periodu klasike, -Ciklične klasičarske forme(sonata, simfonija, koncert i gudački kvartet), -Simfonijska muzika J. Haydna, Slušani primjer: <u>-Simfonija br. 104, IV stav, finale, D-dur, J. Haydn</u> <u>-Gudački kvartet op. 76. br. 2 I stav, J. Haydn.</u></p>	<p>*Istorija *Likovna kultura</p>

<p>podatke iz života J. Haydna, *Razumije i objasni pojam simfonije, *Navede instrumente simfonijskog orkestra.</p>		
<p>*Navede Mozartova najpoznatija djela, *Navede osnovne biografske podatke iz životakompozitora, *Nauči G – dur ljestvicu i stečena znanja primjeni na notnom tekstu pjesme. *Objasni pojam skale, dura, cijeli ipolu stepena, stupanj.</p>	<p>3. Život i djelo W. A. Mozarta -Dan praznični“ Uvođenje G – dur ljestvice</p>	
<p>*Nabroji Mozartove vokalno-instrumentalne kompozije, *Učestvuje u izvođenju muzičkih numera.</p>	<p>4. Vokalno-instrumentalna muzika W. A. Mozarta Slušani i pjevani primjeri: <u>-Proba za koncert,</u> <u>-Čežnja za proljećem</u></p>	<p>*D/K/R *Odjeljska zajednica</p>
<p>*Navede Beethovenova najpoznatija djela, *Navede osnovne biografske podatke iz životakompozitora, *Prepozna slušane primjere, *Objasni pojam simfonije, *Imenuje instrumente simfonijskog orkestra pojedinačno i u grupama.</p>	<p>5. Instrumentalna muzika L. van Beethovena Slušani primjer: <u>-Simfonija br. V, I stav i Oda radosti, odlomak iz IX simfonije.</u></p>	<p>*Istorija *BHS jezik i književnost *Odjeljska zajednica *D/K/R</p>
<p>*Nabroji Beethovenove vokalno-instrumentalne kompozije, *Učestvuje u izvođenju muzičke numere. *Prepozna vrste molskih skala vizuelno i slušno (prirodni, harmonski i melodijski e-mol)</p>	<p>6. Vokalno-instrumentalna muzika L. van Beethovena Slušani i pjevani primjer: <u>-Sumrak</u> <u>Uvođenje e – mol skale</u></p>	<p>*Odjeljska zajednica</p>
<p>TEMA VI: Muzičke/glazbene radionice (2 časa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako nastaje zvuk, varijacije • Improvizacija 		
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Sadržaji programa/pojmovi</p>	<p>Međupredmetna korelacija</p>
<p>Učenik može da: *Upozna uticaj muzike na vodu,</p>	<p>-Istraživačka radionica(„Čuje li voda muziku“? Masaru Emoto,</p>	<p>*Hemija</p>

*Učestvuje u izvođenju eksperimenta,	ili	
*Varira predhodno obrađene muzičke primjere po vlastitom izboru.	-Varijacije poznatih i predhodno obrađenih muzičkih primjera.	*BHS jezik i književnost
*Improvizuje ritam na zadane tekstove, *Improvizuje melodijuna zadani ritam, *Pronađe melodijski motiv i nastavi započeti ritam, *Koristi tijelo kao instrument,	Improvizacija: -Osmišljavanje ritma na zadane tekstove, -Osmišljavanje melodije na zadani ritam, -Nastavljanje započetog ritma,	*BHS jezik i književnost
TEMA VII:Izvođenje muzičke literature (9 časova)		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
Učenik može da: *iskaže svoja stečena znanja o muzičkoj tradiciji i običajima naroda BiH, *Izražajno izvede pjesmu, *Slušno razlikuje izvođački sastav, zvuk pojedinačnih instrumenata.	Muzička tradicija naroda BiH, sevdalinka, Slušani i pjevani primjer: -Voljelo se dvoje mladih	*BHS jezik i književnost, *Likovna kultura
*Učestvuje u analizi pjesme, *Odredi tempo, izvođački sastav, tačno reprodukuje melodiju i tekst pjesme.	- Blijedi mjesec, starogradska	
*Učestvuje u analizi pjesme, *Odredi tempo, izvođački sastav, tačno reprodukuje melodiju i tekst pjesme.	-Haj, ja zagrizoh šareniku jabuku, narodna pjesma,	*BHS jezik i književnost
*Prepoznaje slušanu kompoziciju, *Aaktivno učestvuje u grupnom izvođenju pjesme uz poštivanje svih muzičkih izraza.	-Kad ja pođoh na Benbašu, narodna pjesma	*BHS jezik i književnost
*Izvede pjesmu solmizacijom, *Izvede pjesmu tekstom dvoglasno, *Odredi oblik pjesme na osnovu pjevanja i slušanja, *Definiše muzičke	-Pred Senkinom kućom, starogradska pjesma	*Odjeljenska zajednica

pojmove(mala rečenica, mala dvodijelna pjesma, starogradska pjesma)		
*Aktivno učestvuje u grupnom i solističkom izvođenju pjesme i igre, *Prepoznaje i imenuje pjesmu.	-Makedonsko devojčice, Makedonija	*D/K/R *TiZO
*Prepoznaje i imenuje pjesme, * Aktivno učestvuje u grupnom i solističkom izvođenju pjesme. *Prepoznava vrste moltskih skala vizuelno i slušno (prirodni, harmonski i melodijski a-mol)	Zabavna muzika: -Stanica Podlugovi, Kornelije Kovači i Vladimir Dijak,	*Odjeljska zajednica
*Prepoznaje i imenuje pjesme, * Aktivno učestvuje u grupnom i solističkom izvođenju pjesme.	-Ti si mi bila u svemu naj, Indeksi	*BHS jezik i književnost *Odjeljska zajednica
*Definiše značenje kanona, *Učestvuje u izvođenju kanona.	Kanon -Osvanu dan	*Odjeljska zajednica

Tema VIII: Aerofoni instrumenti (1 čas)

Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <p>*Vizuelno i slušno prepozna i imenuje aerofone instrumente, *Navede način dobijanja zvuka, primjenu instrumenata, napravi analizu sličnosti i razlika među njima, *Odredi njihovu rasprostranjenost na osnovu karte BiH, *Uoči primjenu aerofonih instrumenata u modernoj muzici.</p>	<p>Aerofoni instrumenti</p> <p>-Nastanak tona, dvojnice, diple, zurna, jednojka</p> <p>Slušani primjeri:</p> <p>-Davul zurna halay10 -Duduk (Emvy Remix) -Dvojnice -Frula-etno muzika -Zurna Dance mix -Diple – etno muzika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geografija

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastava muzičke kulture prema *Okvirnom programu za osmi razred, kao i u prethodnim razredima*, ostvaruje se pjevanjem pjesama narodne tradicije naroda Bosne i Hercegovine i drugih naroda, upoznavanjem i usvajanjem muzičkih pojmova, učenjem notnog pisma u okvirima njihovih potreba, slušanjem muzike/glazbe, dječjim stvaralaštvom i kroz izvođenje ritma. Njegovom realizacijom sistematiziraju se prethodna znanja ali, i stižu nova. U središtu nastavnog djelovanja i dalje ostaje rad na otklanjanju problema koje djeca imaju: razvoj opsega dječjeg glasa, preciznost intonacije, pravilna dikcija i akcenti, fraziranje, disanje, kultivisanje glasa, reprodukcija ritma, razvijanje muzičke memorije, te donošenje estetskog suda o djelu koje učenici izvode ili slušaju.

Nastavni program za osmi razred predložen je hronološkim praćenjem razvoja muzike po stilskim pravcima odnosno, od prvobitne društvene zajednice pa do romantizma. Program obuhvata karakteristike stila, muzičke oblike, najznačajnije kompozitore.

Pjevanjem, praćenjem i analizom notnog zapisa u udžbeniku, učenici će učvrstiti prethodna i sticati nova znanja. Učenici/ice informativno upoznaju G-dur i e-mol ljestvicu, kroz doživljaj i nalazu pjesme. Djeca i dalje uče pjesme na osnovu slušnog primanja (po sluhu) prvenstveno uz pjevanje profesora i slušanje tonskog zapisa.

Upoznavanjem muzičke/glazbene literature učenici upoznaju kompozicije domaćih i stranih autora. Potrebno je tokom godine *obraditi sve kompozicije uvrštene u Okvirni program* sa težištem na umjetničko-doživljajnoj komponenti i sa ciljem da pozitivni interesi i stavovi prema muzičkim vrednotama budu sve jasnije izraženi. U program su uvrštene *sevdalinke* koje treba da se prikažu učenicima/icama u različitim interpretacijama (u interpretaciji poznatih narodnih i zabavnih pjevača, te sevdalinke u klasičnom ruhu). Slušanjem učenici/ice zvučno i vizuelno razlikuju orkestarske instrumente (pojedinačno i po grupama). Odabrane kompozicije treba slušati u cjelini sa CD-a (globalno slušanje, emocionalno) ali po potrebi i analitički (selektivno). Pored umjetničkog doživljaja slušane kompozicije, sa učenicima treba analizirati djela postavljanjem zadatka koji se odnose na uočavanje karaktera kompozicije, tempa, dinamike, artikulacije, izvođača, muzičkog oblika. Nakon analize slijedi razgovor sa učenicima, zaključak o slušanom djelu te ponovno slušanje istog. Potrebno je postepeno sređivati i dopunjavati informacije o stilskim periodima u muzičkoj umjetnosti u skladu sa mogućnostima kompozicija koje se nalaze u ovom i programima ranijih razreda (posebno za periode: barok, klasika).

Upoznati učenike sa **tradicionalnim aerofonim instrumentima**svirale: zurne, diple, duduk, jednojka, dvojnice.

Praćenje i vrednovanje rada učenika

Ocjenjivanje se mora sprovoditi organizovano i treba da obuhvati i prati razvoj svakog učenika: njegov rad, zalaganje, interesovanje, navike, stav, uspješnost, kreativnost i sl. Nastavnik treba da prati razvoj ličnosti u cjelini i objektivno određuje nivo nakonem je učenik savladao programske zahtjeve i ostvario ishode učenja. Svakom učeniku treba omogućiti optimalan razvoj u okviru odgojno-obrazovnog rada, a nikako da se neodmjerenim metodičkim zahtjevima u savladavanju programa inegativnom ocjenom učenici otuđuju od muzike i muzičke umjetnosti.

U nastavi Muzičke/Glazbene kulture za iste odgojno-obrazovne zadatke se mogu dobiti različite ocjene, kao i za različite rezultate –iste ocjene, zbog toga što se trenutni rezultati upoređuju sa stvarnim učenikovim sposobnostima i mogućnostima. Ovakvim načinom

ostvarit će se i osnovni zahtjevi za pravilno ocjenjivanje, koje mora biti objektivno, te da učenike motiviše za muzičke aktivnosti.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u umjetničkim školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovanja i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom proramu) Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom programu)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
- Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji).

SKUPNO MUZICIRANJE

(4 časa sedmično)

HOR I ORKESTAR

Cilj skupnog muziciranja je formiranje muzičkih sposobnosti učenika, upoznati ih sa vrijednim muzičkim djelima domaće i strane literature te pripremiti i osposobiti ih da kroz izvođenje, svoje individualne sposobnosti dovedu u funkciju kolektivnog rada i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja i razvijanja muzičkih sposobnosti do njihovih krajnjih muzičkih sposobnosti.

Jedan od ciljeva skupnog muziciranja u osnovnim školama je i **kulturna i javna djelatnost** koja predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada **škole. Učenici kroz muzičke aktivnosi u horu i orkestar se osposobljavaju za izvođenje programa pred publikom, programi kulturne i javne djelatnosti škole služe za verifikaciju postignutih rezultata rada učenika, nastavnika i škole u cjelini. Kulturna i javna djelatnost organizira se u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija, a realizira se kontinuirano od početka do kraja školske godine u skladu sa godišnjim programom rada škole. Od izuzetnog značaja su **vannastavne** aktivnosti hor i orkestar.Za hor je potrebno 2 časa sedmično po dionici-dvoglasni hor 4 časa.Za orkestar je potrebno 2 časa sedmično za svaku grupu instrumenata**

HOR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave hora u osnovnim školama su:

- razvijanje sluha, muzikalnosti, ritma i smisla za zajedničko pjevanje,
- razvijanje elemenata pjevačke tehnike, disanja, impostacije vokala (postavljanje tona), vokalizacija (upjevavanje), dikcija, artikulacija, fraziranje i drugih elemenata interpretacije,
- razvijanje interesa i ljubavi za njegovanje kulturne baštine naroda BiH
- njegovanje umjetničke horske literature domaćih i stranih autora,
- razvijanje estetskih osjećaja i spoznaja o muzičkim stilovima,
- primjena stečenih znanja u javnim nastupima u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija u školi i drugim ustanovama.

Literatura za horsko pjevanje treba da sadrži kompozicije iz svih muzičkih stilova, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje.

Literaturu odabira nastavnik u kojoj se nalaze narodne melodije u umjetničkoj obradi, dječije pjesme, lakši ženski horovi domaćih i stranih autora folklornog i umjetničkog sadržaja dvoglasnih kompozicija "a capella", sa pratnjom klavira, drugih solističkih instrumenata, kamernih sastava ili školskih orkestara.

ORKESTAR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave orkestra u osnovnim školama su:

- formiranje navike i razvijanje smisla za skupno muziciranje,
- razvijanje muzičkog ukusa i ljubavi prema muzičkim ostvarenjima raznih stilskih pravaca,
- razvijanje osjećaja odgovornosti pojedinca kao člana kolektiva i kolektiva kao cjeline.

Orkestri u osnovnim škola se se formiraju prema mogućnostima učenika i zastupljenošću instrumenata u školi. U skladu s tim, nastavnik odabira literatura se odnosi na pojedine grupe instrumenata za kulturne i javne djelatnost koje predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole.

METODIČKE UPUTE

Hor i orkestar treba formirati od učenika od 5 do 9 razreda. Broj i vrstu horova, orkestara škola utvrđuje godišnjim programom rada, vodeći računa da što veći broj učenika budu obuhvaćeni nastavom skupnog muziciranja.

Rad sa horom, orkestrom, treba da bude sistematski, kontinuirani i usmjereni na stalnom izgrađivanju smisla za zajedničko muziciranje i osjećanje pripadnosti cjelini sa kojom se izvodi muzičko djelo. Da bi se to postiglo, treba izvršiti izbor muzičkih djela koja će se izvoditi u toku školske godine, a prema uzrastu i tehničkim mogućnostima iz navedene literature nastavnik će odabrati djela koja najviše odgovaraju vrsti i sastavu hora i orkestra vršeći neophodna prilagođavanja ili transkripcije prema potrebi.

Od posebnog značaja je dobro odabran program, koji treba da bude kvalitetan i za učenike koristan i zanimljiv.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovanja i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu predmeta Muzička/Glazbena kultura(V-IX) -Skupno muziciranje mogu izvoditi :

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom)Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
  - Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji);

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA

IX RAZRED

(1 čas sedmično-35 godišnje)

Uloga i značaj nastavnog predmeta

Nastava muzičke/glazbene kulture u sistemu savremenog opšteobrazovnog programa predstavlja jednu od najvažnijih disciplina koja direktno utiče na svestrani razvoj ličnosti savremenog društva. Smatra se predmetom *svestranog razvoja djeteta* (estetskog, moralnog, intelektualnog i fizičkog) i upravo zbog toga su i zadaci iz ove oblasti usko povezani sa cjelokupnim odgojno-obrazovnim radom u osnovnoj školi.

Kao nastavni predmet ima veoma važnu funkciju u odgoju, ali i obrazovanju djece: potiče i razvija pozitivne emocije, oblikuje kriterijume za lijepo i vrijedno, razvija pažnju, koncentraciju, memoriju, motoriku, maštu, kreativni izraz, opušta ih i rasterećuje. Činjenicu da djeca muziku vole, i da se njome žele aktivno baviti u budućnosti, treba mudro iskoristiti u nastavi muzičke/glazbene kulture za sticanje osnovnih znanja, upoznavanja osnova muzičkog/glazbenog jezika, te za razvijanje kriterija za procjenjivanje muzike/glazbe.

Nastava muzičke/glazbene kulture u centar interesovanja stavlja učenikovu muzičku/glazbenu aktivnost. U aktivnostima pjevanja, sviranja, igre, slušanja se uči muzika/glazba, uvijek sa novim postavljenim zadatkom, obogaćuje doživljaj, ali i stvara senzibilitet za izražavanje i razumijevanje muzike.

OPŠTI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA

Opšti ciljevi:

Cilj nastave predmeta muzička-glazbena kultura je da podsticanjem navika i potreba za slušanjem vrijednih djela iz oblasti umjetničke i tradicionalne muzike razvija ljubav prema muzici i umjetnosti uopće. Podsticanjem, stvaranjem i njegovanjem interesovanja i potreba za reprodukcijom muzičkih-glazbenih djela razvija kreativne i intelektualne potencijale. Pravilnim njegovanjem muzičkog ukusa doprinosi estetskom i humanom razvoju ličnosti.

Posebni ciljevi:

- Obogaćuje i oplemenjuje emocionalni život učenika;
- Razvija kognitivne, socijalne i kreativne sposobnosti i potencijale;
- Kroz slušanje, pjevanje, igranje uvodi učenike u razumijevanje muzike i njenih zakonitosti;
- Kontinuirano razvija muzikalnost, sluh, slušnu koncentraciju, opštu i muzičku inteligenciju, muzičku memoriju i kreativnost;
- Razvija sposobnost kritičkog mišljenja;

- Uz slušanje i aktivno izvođenje muzičkih djela upoznaje učenike sa izražajnim sredstvima muzičke/glazbene umjetnosti, muzičko/glazbenim pojmovim i osnovnim karakteristikama muzike/glazbe različitih epoha, stilova i žanrova predviđenim programom, radi razvijanja sposobnosti razumijevanja sadržaja;
- Pravilnim njegovanjem muzičkog/glazbenog ukusa razvija sposobnost za procjenu umjetničke vrijednosti, tj. da kroz uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje muzike/glazbe stvori kompetentnog korisnika muzičke/glazbene kulture.
- Približi savremene izvođače umjetničke muzike/glazbe i ukaže na savremene obrade klasičnih muzičkih/glazbenih djela;
- Ukazuje na vezu muzičke/glazbene kulture sa sadržajima drugih nastavnih predmeta,
- Njeguje horsko i orkestarsko muziciranje u školi.

CILJEVI I REZULTATI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

Područja učenja	ZNANJE
Ciljevi	<p>Sticanje novih znanja, primjena i sistematizacija: dinamika - poznavanje svih italijanskih oznaka za dinamiku, njihova primjena u muziciranju, te uočavanje oznaka pri slušanju muzike, tempo - poznavanje italijanskih oznaka za lagana (spora), umjerena i brza tempa, artikulacija, intonacija, pravilno fraziranje, primjena stečenih znanja pri izvođenju pjesama na osnovu notnog zapisa: utvrđuje znanja o G-dur, E-mol, te upoznaje F-dur i d-mol ljestvicu kroz analizu notnog teksta pjesama, uvođenje pojmova (muzičke forme) i njihova primjena tokom slušanja muzike: solo pjesma, poloneza, programska muzika, simfonijska poema, komična i ozbiljna opera, arabeska, kantata, jazz i rock muzika, varijacije, burleska, stilske epohe: romantizam, impresionizam, muzika XX vijeka, upoznavanje sa filmskom muzikom i društvenim plesovima, upoznavanje kordofonih tradicionalnih instrumenata .</p>
Očekivani rezultati/ishodi učenja	<p>Učenici trebaju znati i razumjeti: prilikom analize elemenata interpretacije u toku slušanja, učenici/ice primjenjuju ranija znanja i iskustva , stiču nova saznanja i sa dosta samopouzdanja vrše analizu djela i donose estetski sud o njima, samostalno primjenjuju naučene pojmove (melodija, ritam, takt, mjera, dinamika, tempo, artikulaciju, korigiraju izvođenje svjesni da tako poboljšavaju kvalitet interpretacije, analizirajući notni tekst učenici sigurno prepoznaju navedena notna trajanja i izvode ritam uz kucanje ili taktiranje, kao i ritam pjesme na osnovu notnog zapisa, formirane kriterije za procjenu kvaliteta koristi prilikom izvođenja i slušanja djela.</p>

Nastavno područje	SPOSOBNOSTI I VJEŠTINE
Ciljevi	Razvijanje muzičke sposobnosti i vještine: svjesni su porasta kvaliteta ritmičke reprodukcije, složenijih kombinacija, te vokalne reprodukcije, obima glasa i promjena nakon mutacije, svjesni su proširenja i kvalitetnog porasta muzičke memorije, kao i osjećaja za harmoniju, brzo prepoznaje u notnom tekstu i tačno realizuje, odnosno izvodi dvodijelnu, trodijelnu i četvorodijelnu podjelu jedinice brojanja, a također i promjenu mjere u notnom tekstu, pjevanje pjesama na osnovu notnog zapisa u F – duru i d-molu, tokom slušanja pamti naziv djela, ime kompozitora, muzičku formu i poredi djelo sa drugim slušanim djelima, razlikuje izvođače i izvođačke sastave, cijeni i pamti stvaralaštvo bh. kompozitora i tradicionalnu narodnu muziku.
Očekivani rezultati/isходи učenja	Informativno upoznaje pjevanje i sviranje na osnovu notnog zapisa, slobodno izlažu svoje mišljenje i ideje, samopouzdanje u pjevanju kao i zalaganje i odgovornost za kvalitet muziciranja, uživanje u sve slobodnijem predstavljanju publici.
Nastavno područje	VRIJEDNOSTI, STAVOVI, PONAŠANJE
Ciljevi	Razvijanje pozitivnih vrijednosti i stavova: ispoljavanje emocionalne i estetske osjetljivosti na kvalitet muzike, utjecaj i na druge osobe i okolinu svojim pozitivnim stavovima, ispoljavanje izrazitog interesa i ljubavi prema umjetničkom stvaralaštvu i sadržajima iz muzičke baštine BiH i drugih naroda. te potrebe za komparacijom i širom prezentacijom u regiji i svijetu, sve veća svjesnost značaja muzike u životu i potrebi učenja i povećavanja znanja o muzici. razvoj interesa i intenzivne želje za bavljenjem muzikom koja polako postaje trajna potreba.
Očekivani rezultati/isходи učenja	Iskreno i dobronamjerno iskazuje svoje mišljenje (riječima ili aplauzom) i kritiku a poštuje i cijeni mišljenja i stavove drugih, ispoljava svoj odnos prema muzici i želju da je često sluša u školi, na koncertima i utiče i na svoje vršnjake da se isto tako ponašaju i sl, samostalno se uključuje u muzičke sekcije, a djeluje i na druge da slijede njegov primjer.

PROGRAMSKI SADRŽAJI:

Nastavna tema:

- I Muzika u periodu romantizma
- II Impresionizam
- III Muzika u XX vijeka
- IV Razvoj umjetničke muzike u BiH u XX vijeku
- V Izvođenje muzičke literature
- VI Filmska muzika
- VII Jazz i popularna muzika

VIII Zabavna muzika, Domaća rock i pop scena

IX Društveni plesovi

X Narodna muzička tradicija

Tema I: Muzika/glazba u periodu romantizma (7 časova)**1. Opšte karakteristike stila, Solo pjesma,****2. Klavirska minijatura, Suita,****3. Stilizovane igre****4. Opera, Ozbiljna i komična opera****5. J. Brahms,****6. P. I. Čajkovski****7. Programska muzika,**

Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>*Navede osnovne karakteristike stila,</p> <p>*Nabroji muzičke oblike (sonata, simfonija, koncert, gudački kvartet, klavirska minijatura, solo pjesma, opera, simfonijska pjesma),</p> <p>*Navede glavne predstavnike,</p> <p>*Poveže muziku sa drugim umjetnostima,</p> <p>*Zainteresuje se za samostalno istraživanje za naučne izume u periodu romantizma.</p> <p>*Aktivno učestvuje u izvođenju pjesme,</p> <p>*Definiše pojam solo pjesme kao i njene vrste (strofična, prokonponovana i varirana),</p> <p>*Navede osnovne elemente iz života kompozitora, nabroji njegova djela.</p>	<p>1. Karakteristike stila: istorijski okvir, ideja nacionalnog, žanrovi, muzički oblici, odlike muzičkog jezika, predstavnici</p> <p>-romantizam u ostalim umjetnostima i nauci (katalog izuma: telefon, parobrod, željeznica, coca-cola)</p> <p>Solo pjesma</p> <p>Slušani i pjevani primjer:</p> <p><u>-Lipa, Franz Schubert</u></p> <p><u>-Pastrmka, Franz Schubert</u></p>	<p>*BHS jezik i književnost</p> <p>*Likovna kultura</p> <p>*Istorija</p> <p>*Geografija</p> <p>*Njemački jezik</p>
<p>*Prepozna i imenuje slušane kompozicije,</p> <p>*Istraži i poveže melodiju sa reklamama i TV programima,</p> <p>*Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima,</p> <p>*Navede osnovne elemente iz života kompozitora i nabroji njihova djela.</p>	<p>2. Klavirska minijatura, suita</p> <p>Slušani primjeri:</p> <p><u>-Sanjarenje, R. Schumann</u></p> <p><u>- San ljetne noći, suita op. 61. br. 9, Feliks Mendelson</u></p>	

<p>*Definiše muzičke pojmove (klvirska minijatura i suite)</p>		
<p>*Navede društvene plesove, *Navede osnovne elemente iz života kompozitora, *Nabroji njegova djela, *Definiše pojmove(poloneza i nocturno)kao muzičke forme, *Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima, *Opiše osnovne karakteristike klavira.</p>	<p>3. Stilizovane igre Slušani primjeri: -<u>Poloneza u As – duru,op. 53,</u> -<u>Nocturno Es-dur,op.9, br. 2</u> <u>Frederich Fransoa Chopin</u></p>	<p>*Istorija</p>
<p>*Prepozna slušani primjer iz opere „Trubadur“, *Navede osnovne karakteristike opere, *Nabroji Verdijeve opere, *Navede osnovne karakteristike iz života kompozitora, *Prepozna i imenuje izvođače, *Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima.</p>	<p>4. Ozbiljna i komična opera, elementi opere, najizvođenije opere danas. Slušani primjeri: -<u>Aida, II stav, Triumfalni marš, Giuseppe Verdi</u> -<u>Arija Figara, odlomak iz opere“Seviljski berberin“, G. Rossini</u></p>	<p>*Odjeljska zajednica *D/K/R *Istorija *Građansko obrazovanje</p>
<p>*Nabroji djela kompozitora, *Navede osnovne karakteristike iz života kompozitora, * Prepozna izvođače,</p>	<p>5.Slušani primjeri. -<u>Mađarski ples br. 5,</u> -<u>Valcer u As-duru,</u> <u>J. Brahms</u></p>	<p>*TiZO</p>
<p>*Prepozna ranije slušane primjere od Čajkovskog, *Definiše pojam koncerta kao muzičke forme, *Prepozna i imenuje muzičke instrumente koji učestvuju u izvođenju, *Opiše osnovne karakteristike klavira, *Navede najbitnije elemente iz života kompozitora, nabroji njegova djela,</p>	<p>6.Slušani primjeri: -<u>Koncert za klavir i orkestar u b – molu, op.23, I stav,</u> <u>P. I.Čajkovski</u></p>	<p>*Istorija *BHS jezik i književnost *Likovna kultura</p>

*Aktivno učestvuje u postavljenim zadacima i iznosi svoje stavove o slušanom djelu.		
*Prepozna slušanu kompoziciju, *Navede osnovne elemente iz života kompozitora, nabroji njegova djela, *Definiše pojam programske muzike, simfonijske pjesme kao muzičke forme, *Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima.	7. Programska muzika, simfonijska pjesma/poema Slušani primjeri: -Vltava, Bedrich Smetana	*Likovna kultura *BHS jezik i književnost *Istorija
Tema II: Impresionizam (1 čas)		
1. Karakteristike stila, Arabeska br. 1, Claude Debussy		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Medupredmetna korelacija
Učenik može da: *Prepozna slušano djelo i navede najpoznatija djela Ravela i Debussyja, * Istraži u kojim se prilikama izvodi Bolero, *Prepoznaje i imenuje izvođače i aktivno učestvuje na postavljenim zadacima.	Slušani primjeri: - <u>Arabeska br. 1, Claude Debussy</u> - <u>Bolero, Maurice Ravel</u>	
Tema III: Muzika u XX vijeka (3 časa)		
1. Ekspresionizam		
2. Neoklasicizam		
3. Primjeri tradicionalnog muzičkog izraza u umjetničkoj muzici		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Medupredmetna korelacija
*Iznese svoja zapažanja o slušanim kompozicijama, *Navede osnovne karakteristike stilova, *Definiše pojmove(valcer, baler, kantata), *Nabroji djela kompozitora i navede elemente iz njihovih biografija, *Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima.	1. Ekspresionizam – Opšte karakteristike stila, Slušani primjeri: - <u>Valcer iz ciklusa klavirskih kompozicija, A. Schonberg,</u> - <u>Posvećenje proljeća, I dio, I. Stravinski</u> 2. Neoklasicizam – Opšte karakteristike stila Slušani primjeri:	*BHS jezik i književnost *Geografija *Istorija

	<p>– „O, fortuna“ iz kantate <u>Carmina Burana, Carl Orff</u> – <u>Romanian polka, 5 i 6 B. Bartok</u></p>	
	<p>3. Primjeri tradicionalnog muzičkog izraza u umjetničkoj muzici. Slušani primjer</p> <p>– <u>Amerikanac u Parizu, G. Gershwin</u></p>	
<p>Tema IV: Razvoj umjetničke muzike u Bosni i Hercegovini u XX vijeku (3 časa)</p> <p>1. Tri burleske, V. Milošević; Varijacije J. Marić 2. Kapija, A. Horozić i Studije za klavir, N. L. Pećar 3. Metamorfoze, A. Smajlović; Azemina, M. Prebanda</p>		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da:</p> <p>*Navede puteve razvoja bosansko-hercegovačke muzike u XX vijeku,,</p> <p>*Prepozna slušane primjere,</p> <p>* Navede osnovne karakteristike iz života kompozitora,</p> <p>*Navede njihova djela,</p> <p>*Aktivno učestvuje u radu na postavljenim zadacima,</p> <p>*Definiše pojmove (burleska i varijacija)</p>	<p>Slušani primjeri</p> <p>– <u>Tri burleske, V. Milošević</u> – <u>Varijacije, J. Marić</u></p> <p>Slušani primjer</p> <p>– <u>Kapija, A. Horozić</u> <u>Studije za klavir, IV i V, N. L. Pećar</u></p> <p>Slušani primjeri</p> <p>– <u>Metamorfoze, A. Smajlović</u> – <u>Azemina, M. Prebanda</u></p>	<p>*Istorija</p> <p>*BHS jezik i književnost</p> <p>*Odjeljska zajednica</p>
<p>Tema V: Izvođenje muzičke literature (2 časa)</p> <p>1. Kanon, uvođenje F – dur skale 2. Kraj tanana šadrvana – postavljanje d-mol ljestvice</p>		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Naučiti F-dur ljestvicu i stečena znanja primjeniti na notnim tekstu. Prepoznati vrstu skale.</p>	<p>1. Hajd'mo sad veselo - kanon. - Postavljanje F-dura</p> <p>2. Kraj tanana šadrvana – postavljanje d-mol ljestvice</p>	
<p>Tema VI: Filmska muzika (1 čas)</p> <p>1. Razvoj filmske muzike</p>		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija

Učenik može da:	1.Filmska muzika Slušani primjeri: <u>-Moja mala ballerina, C. Chaplin</u> <u>-Iznad duge, H. Arlen, i</u> <u>-Moj brat Aleksa, A. Šantić</u>	*Engleski jezik *Geografija
Tema VII: Jazz i rock muzika (2 časa) 1. Razvoj jazz muzike/glazbe 2. Razvoj rock muzike/glazbe		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
Učenik može da: *Navede istorijski razvoj jazz muzike, *Aktivno učestvuje u izvođenju pjesme individualno i grupno,	Nastanak i razvoj jazz muzike Slušani i pjevani primjeri <u>-Oh When the Saints, L. Armstrong, i</u> <u>-The Entertainer, S. Joplin,</u> <u>-High Speed Chase, M. Davis;</u>	*Engleski jezik
*Napravi prezentaciju sa temom razvoja rock muzike, *Aktivno učestvuje u izvođenju pjesme individualno i grupno,	Nastanak i razvoj rock muzike Slušani i pjevani primjeri <u>-Yesterday, The Beatles,</u> <u>-Satisfaction, The Rolling Stones;</u>	*Engleski jezik, *Informatika
Tema VIII: Zabavna muzika (2 časa) 1. Nastanak i razvoj domaće rock i pop muzike, Indexi i Bijelo dugme 2. Kemal Monteno i Dino Merlin		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
Učenik može da: *Napravi prezentaciju, referat o temi domaće rock i pop muzike, *Navede istorijski razvoj rock i pop muzike kod nas, *Aktivno učestvuje u izvođenju pjesme individualno i grupno, *Imenuje tonove F-dur skale muzičkom abecedom i solmizacijom, *Praktično primjeni znanja na notnom tekstu.	Nastanak i razvoj domaće rock i pop muzike, grupe, Slušani i pjevani primjer: <u>-Predaj se srce, Indexi</u> Uvođenje F-dur ljestvive/skale <u>Ne spavaj mala moja, Bijelo dugme.</u>	*Informatika

<p>*Napravi prezentaciju, referat o temi domaće rock i pop muzike, *Navede istorijski razvoj rock i pop muzike kod nas, *Aktivno učestvuje u izvođenju pjesme individualno i grupno,</p>	<p>Slušani i pjevani primjer: <u>-Gitara moja, Kemal Monteno</u> <u>Danas sam ok, Dino Merlin</u></p>	
<p>Tema IX: Društveni plesovi (2 časa) 1. Nastanak i razvoj društvenih plesova, valcer 2. Tango, samba</p>		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da: *Navede određeni broj standardnih plesova, *aktivno učestvuje u zajedničkoj jednostavnoj koreografiji valera, *Objasni razliku između stilizovanog i plesnog valcera.</p>	<p>1.Nastanak i razvoj društvenih plesova, nastanak, vrste i razvoj valcera. Slušani primjeri <u>-Bečki valcer, J. Strauss;</u> <u>-Dunavski valovi, Ion Ivanović</u></p>	<p>*TiZO</p>
<p>* Prikaže i referiše putem prezentacije razvoj latino-američkih plesova, *Aktivno učestvuje u zajedničkom plesu, *Objasni i definiše plesove (tango i samba).</p>	<p>2.Istorija i razvoj latino-američkih plesova Slušani primeri: <u>-Tango ljubomore, J. Gade</u> <u>-Brazil, Ary Barroso</u></p>	<p>*TiZO</p>
<p>Tema X: Narodna muzička tradicija (2 časa) 1. Kordofoni instrumenti, Đala Fato, đela zlato, narodna pjesma 2. Emina,A. Šantić,</p>		
Ishodi učenja	Sadržaji programa/pojmovi	Međupredmetna korelacija
<p>Učenik može da: *Vizuelno i slušno prepozna i navede kordofone instrumente, *Navede upotrebu kordofonih instrumenata u modernoj muzici, *Učestvuje u grupnom i individualnom izvođenju pjesme.</p>	<p>1.Kordofoni instrumenti (saz, šargija, gusle,lirica) Slušani i pjevani primjer <u>-Đala Fato, đela zlato</u></p>	<p>*BHS jezik i književnost *Geografija</p>
<p>* Učestvuje u grupnom i</p>	<p>Slušani i pjevani primjer</p>	

individualnom izvođenju pjesme. *Uočava i navodi razlike u izvođenju pjesama od strane više različitih izvođača.	- <u>Emina, A. Šantić</u>	*BHS jezik i književnost *Likovna kultura
---	---------------------------	--

DIDAKTIČKO-METODIČKE NAPOMENE

Nastava muzičke kulture prema *Okvirnom programu za deveti razred, kao i u prethodnim razredima*, ostvaruje se pjevanjem pjesama narodne tradicije naroda Bosne i Hercegovine i drugih naroda, upoznavanjem i usvajanjem muzičkih pojmova, učenjem notnog pisma u okvirima njihovih potreba, slušanjem muzike/glazbe, dječjim stvaralaštvom i kroz izvođenje ritma. Njegovom realizacijom sistematiziraju se prethodna znanja ali, i stiču nova. U središtu nastavnog djelovanja i dalje ostaje rad na otklanjanju problema koje djeca imaju: razvoj opsega dječjeg glasa, preciznost intonacije, pravilna dikcija i akcenti, fraziranje, disanje, kultivisanje glasa, reprodukcija ritma, razvijanje muzičke memorije, te donošenje estetskog suda o djelu koje učenici izvode ili slušaju.

Nastavni program za deveti razred predložen je hronološkim praćenjem razvoja muzike po stilskim pravcima odnosno, od romantizma, impresionizma, muzike XX vijeka, filmske muzike, jazz i rock muzike, zabavne muzike i društvenih plesova. Program obuhvata karakteristike stila, muzičke oblike, najznačajnije kompozitore.

Pjevanjem, praćenjem i analizom notnog zapisa u udžbeniku, učenici će učvrstiti prethodna i sticati nova znanja. Učenici/ice informativno upoznaju F-dur i d-mol ljestvicu, kroz doživljaj i nalazu pjesme. Djeca i dalje uče pjesme na osnovu slušnog primanja (po sluhu) prvenstveno uz pjevanje profesora i slušanje tonskog zapisa.

Upoznavanjem muzičke/glazbene literature učenici upoznaju kompozicije domaćih i stranih autora. Potrebno je tokom godine *obraditi sve kompozicije uvrštene u Okvirni program* sa težištem na umjetničko-doživljajnoj komponenti i sa ciljem da pozitivni interesi i stavovi prema muzičkim vrednotama budu sve jasnije izraženi. Slušanjem učenici/ice zvučno i vizuelno razlikuju orkestarske instrumente (pojedinačno i po grupama). Odabrane kompozicije treba slušati u cjelini sa CD-a (globalno slušanje, emocionalno) ali po potrebi i analitički (selektivno). Pored umjetničkog doživljaja slušane kompozicije, sa učenicima treba analizirati djela postavljanjem zadatka koji se odnose na uočavanje karaktera kompozicije, tempa, dinamike, artikulacije, izvođača, muzičkog oblika. Nakon analize slijedi razgovor sa učenicima, zaključak o slušanom djelu te ponovno slušanje istog. Potrebno je postepeno sređivati i dopunjavati informacije o stilskim periodima u muzičkoj umjetnosti u skladu sa mogućnostima kompozicija koje se nalaze u ovom i programima ranijih razreda.

Upoznati učenike sa **tradicionalnim kordofonim instrumentima**: saz, šargija, gusle, lirica.

Praćenje i vrednovanje rada učenika

Ocjenjivanje se mora sprovoditi organizovano i treba da obuhvati i prati razvoj svakog učenika: njegov rad, zalaganje, interesovanje, navike, stav, uspješnost, kreativnost i sl. Nastavnik treba da prati razvoj ličnosti u cjelini i objektivno određuje nivo na kojem je učenik savladao programske zahtjeve i ostvario ishode učenja. Svakom učeniku treba omogućiti optimalan razvoj u okviru odgojno-obrazovnog rada, a nikako da se neodmjerenim metodičkim zahtjevima u savladavanju programa inegativnom ocjenom učenici otuđuju od muzike i muzičke umjetnosti.

U nastavi muzičke/glazbenekulture za iste odgojno-obrazovne zadatke semogu dobiti različite ocjene, kao i za različite rezultate –iste ocjene, zbog toga što se trenutni rezultati upoređuju sa stvarnim učenikovim sposobnostima i mogućnostima. Ovakvim načinom ostvarit će se i osnovni zahtjevi za pravilno ocjenjivanje, koje mora biti objektivno, te da učenike motiviše za muzičke aktivnosti.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovana i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠS- (po starom proramu) Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom programu) Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
  - Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom);
    - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
    - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji).

SKUPNO MUZICIRANJE

(4 časa sedmično)

HOR I ORKESTAR

Cilj skupnog muziciranja je formiranje muzičkih sposobnosti učenika, upoznati ih sa vrijednim muzičkim djelima domaće i strane literature te pripremiti i osposobiti ih da kroz izvođenje, svoje individualne sposobnosti dovedu u funkciju kolektivnog rada i odgovornosti u cilju socijaliziranja i humaniziranja i razvijanja muzičkih sposobnosti do njihovih krajnjih muzičkih sposobnosti.

Jedan od ciljeva skupnog muziciranja u osnovnim školama je i **kulturna i javna djelatnost** koja predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada **škole**. **Učenici kroz muzičke aktivnosti u horu i orkestar se osposobljavaju za izvođenje programa pred publikom**, programi kulturne i javne djelatnosti škole služe za verifikaciju postignutih rezultata rada učenika, nastavnika i škole u cjelini. Kulturna i javna djelatnost organizira se u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija, a realizira se kontinuirano od početka do kraja školske godine u skladu sa godišnjim programom rada škole. Od izuzetnog značaja su **vannastavne** aktivnosti hor i orkestar. Za hor je potrebno 2 časa sedmično po dionici-dvoglasni hor 4 časa. Za orkestar je potrebno 2 časa sedmično za svaku grupu instrumenata

HOR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave hora u osnovnim školama su:

- razvijanje sluha, muzikalnosti, ritma i smisla za zajedničko pjevanje
- razvijanje interesa i ljubavi za njegovanje kulturne baštine naroda BiH
- razvijanje elemenata pjevačke tehnike, disanja, impostacije vokala (postavljanje tona), vokalizacija (upjevavanje), dikcija, artikulacija, fraziranje i drugih elemenata interpretacije,
- njegovanje umjetničke horske literature domaćih i stranih autora,
- razvijanje estetskih osjećaja i spoznaja o muzičkim stilovima,
- primjena stečenih znanja u javnim nastupima u obliku i javnih priredbi, koncerata, festivala, takmičenja i drugih manifestacija u školi i drugim ustanovama.

Literatura za horsko pjevanje treba da sadrži kompozicije iz svih muzičkih stilova, kako bi se učenici upoznali sa osnovnim karakteristikama stila koji se obrađuje.

Literaturu odabira nastavnik u kojoj se nalaze narodne melodije u umjetničkoj obradi, dječije pjesme, lakši ženski horovi domaćih i stranih autora folklornog i umjetničkog sadržaja dvoglasnih kompozicija "a capella", sa pratnjom klavira, drugih solističkih instrumenata, kamernih sastava ili školskih orkestara.

ORKESTAR

(2 časa sedmično)

Ciljevi i zadaci nastave orkestra u osnovnim školama su:

- formiranje navike i razvijanje smisla za skupno muziciranje,
- razvijanje muzičkog ukusa i ljubavi prema muzičkim ostvarenjima raznih stilskih pravaca,
- razvijanje osjećaja odgovornosti pojedinca kao člana kolektiva i kolektiva kao cjeline.

Orkestri u osnovnim škola se se formiraju prema mogućnostima učenika i zastupljenošću instrumenata u školi. U skladu s tim, nastavnik odabira literatura se odnosi na pojedine grupe instrumenata za kulturne i javne djelatnost koje predstavlja rezime cjelokupnog odgojno – obrazovnog rada škole.

METODIČKE UPUTE

Hor i orkestar treba formirati od učenika od 5 do 9 razreda. Broj i vrstu horova, orkestara škola utvrđuje godišnjim programom rada, vodeći računa da što veći broj učenika budu obuhvaćeni nastavom skupnog muziciranja.

Rad sa horom, orkestrom, treba da bude sistematski, kontinuirani i usmjereni na stalnom izgrađivanju smisla za zajedničko muziciranje i osjećanje pripadnosti cjelini sa kojom se izvodi muzičko djelo. Da bi se to postiglo, treba izvršiti izbor muzičkih djela koja će se izvoditi u toku školske godine, a prema uzrastu i tehničkim mogućnostima iz navedene literature nastavnik će odabrati djela koja najviše odgovaraju vrsti i sastavu hora i orkestra vršeći neophodna prilagođavanja ili transkripcije prema potrebi.

Od posebnog značaja je dobro odabran program, koji treba da bude kvalitetan i za učenike koristan i zanimljiv.

KADROVSKI USLOVI

Nastavnik je osnovni i najznačajniji faktor odgojno-obrazovnog rada. Od njegove stručne, pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osposobljenosti, angažovanosti i kreativnosti u najvećoj mjeri zavisi uspješnost ostvarivanja svih oblika odgojno-obrazovnog rada u školama. Od njega se očekuje da bude dobar animator, propagator i realizator umjetničkih ostvarenja, da posjeduje visok nivo općeg obrazovana i široku opću kulturu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu predmeta Muzička/Glazbena kultura(V-IX) -Skupno muziciranje mogu izvoditi:

- profesori Muzičke kulture i teoretsko-muzičkih predmeta(po starom) –Nastavnički fakultet
- nastavnik Muzičkog odgoja -VŠŠ- (po starom proramu) Nastavnički fakultet
- diplomirani Muzički pedagog-(po starom programu)Muzička akademija
- profesori muzike sa završenom Muzičkom akademijom:
- Teoretsko-pedagoški odsjek u četverogodišnjem trajanju, VII stepen (po starom sistemu);
  - Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju završen I ciklus studija najmanje u četverogodišnjem trajanju, 240 ECTS (po bolonji);
  - Odsjek za muzičku teoriju pedagogiju, završen I i II ciklus studija u petogodišnjem trajanju, 300 ECTS (po bolonji).

SADRŽAJ

Uvod.....	1
Cilj i zadaci.....	2
➤ Muzička/Glazbena kultura VI razred Skupno muziciranje.....	3-13
➤ Muzička /Glazbena kultura VII razred Skupno muziciranje.....	14-23
➤ Muzička/Glazbena kultura VIII razred Skupno muziciranje.....	24-77
➤ Muzička /Glazbena kultura IX razred Skupno muziciranje.....	38-51
➤ Sadržaj.....	52